

www.porssisaatio.fi

Sijoittajan vero-opas 2010

Vero-opas sisältää tietoa yksityishenkilöiden
pääomatulojen verotuksesta

Lukijalle	3
Yksityishenkilöiden verotuksen pääpiirteet	5
Veroilmoituksen täydentäminen	6
Sijoitusten tuottojen verotus	7
Vakuutussijoitusten verotus	13
Ps-tilin verotus	17
Myyntivoiton ja -tappion verotus	21
Myyntivoiton laskeminen erityistapauksissa	24
Korkovähennykset ja alijäämähyvitys	34
Lahjoitusten ja perintöjen verotus	36
Verosuunnittelu	38
Veroasteikot	40
Sanasto	44

Lukijalle

Pörssisäätiö on julkaissut Sijoittajan vero-opasta vuosittain vuodesta 1988 lähtien. Oppaassa selvitetään sijoittajaa koskevaa verotusta erityisesti yksityishenkilön kannalta.

Sijoittajan vero-oppaan aikaisemmista painoksista on viime vuosina vastannut **Sirkka-Liisa Roine**. Vuoden 2010 vero-oppaan tiedot on päivittänyt ajan tasalle **Sarianna Toivonen**. Pörssisäätiö kiittää kumpaakin ansiokkaasta työstä. Kiittäen todetaan myös, että tämän oppaan asiantuntijoina ovat toimineet lakiasiain johtaja **Vesa Korpela** Veronmaksajain Keskusliitosta ja verolakimies **Kari Aalto** Nordeasta.

Vuoden 2010 alussa astui voimaan uusi pitkäaikaissäästämislaki. Pörssisäätiö on ilahunut siitä, että myös suorat osakesijoitukset ovat verotuen piirissä. Tuoreen lain innoittamana tähän oppaaseen on otettu uusina lukuina Vakuutussijoitusten verotus ja Ps-tilin verotus. Niissä käydään läpi ps-lain tuomat muutokset verotuettuun eläkesäästämiseen.

Oppaaseen on myös tehty päivityksiä, jotka liittyvät viimeaikaisin yhtiötapahtumiin tai verolakien tulkinnan muutoksiin. Esimerkiksi Kemiran osinkoina eriyttämän Tikkurilan osakkeiden verokohtelu selostetaan luvussa Myyntivoiton laskeminen erityistapauksissa. Lisäksi muun muassa korkeimman hallinto-oikeuden päätöstä (KHO:2009:53) edestakaisista osakekaupoista sivutaan luvussa Verosuunnittelu.

Vaikka opas on pyritty laatimaan mahdollisimman ajan tasalla olevaksi, on hyvä varautua muutoksiin, joita lakien tulkinta voi aiheuttaa. Näitä kannattaa seurata Pörssisäätiön internet-sivuilta www.porssisaatio.fi sekä muista tiedotusvälineistä.

Helsingissä 22.6.2010
Suomen Pörssisäätiö
Sari Lounasmeri

VEROTUKSEN PÄÄPIIRTEET

Tuloverotus

- palkat
- verolliset päivärahat
- luontoisedut
- eläkkeet Suomesta
- ansiotulo-osuus muusta kuin pörssiyhtiön osingosta
- ansiotulo-osuus yritystulosta
- osittain vapaaehtoisesta eläkevakuutuksesta saatu eläke

Tuloverot

- kunnallisvero
- valtion vero
- kirkollisvero
- päivärahamaksu ja sairausvakuutusmaksu

Varainsiirtovero

- kiinteistökauppa 4 %
- asunto-osake ja muu pörssin ulkopuolinen arvopaperikauppa 1,6 %

Pääomatuloverotus

- osingot pörssiyhtiöstä
- sijoitusrahastojen tuotto
- muut kuin korkotulon lähdeveron alaiset korot
- tulot ulkomaisista sijoituksista
- myynti- eli luovutusvoitot
- puunmyyntitulot
- vuokrat
- säästöhenkivakuutuksen tuotto
- pääomatulo-osuus muusta kuin pörssiyhtiön osingosta
- pääomatulo-osuus yritystulosta
- osittain vapaa-ehtoisesta eläkevakuutuksesta saatu eläke
- nosto ps-tilintä

Vero

- pääomatulovero 28 %

Korkotulojen lähdeverotus

- kotimaisten talletusten ja joukkovelkakirjojen korot

Vero:

- korkotulon lähdevero 28 %

Perintö- ja lahjaverotus

- verot peritään varallisuuden siirtymisen yhteydessä

Yksityishenkilöiden verotuksen pääpiirteet

Yksityishenkilöiden ja kuolinpesien tulot eritellään ansiotuloiksi ja pääomatuloiksi. Ansiotuloina ja pääomatuloina verotettavat tulot lasketaan erikseen. Lopullisessa verotuksessa molempien tulolajien perusteella maksettavat verot lasketaan yhteen, ja niistä vähennetään tulolajeittain maksetut ennakoverot, jolloin selviää, joutuuko verovelvollinen maksamaan jäännösveroja vai saako hän palautusta.

Ansiotulot

Ansiotuloja ovat esimerkiksi palkat, luontoisedut, eläkkeet, sosiaalietuudet ja osa yrittäjä- ja maataloustulosta. Ansiotuloista maksetaan progressiivinen valtionvero (ks. veroasteikot oppaan lopussa). Ansiotuloista maksetaan myös kunnallisvero, kirkollisvero sekä päivärahamaksu ja sairaanhoitomaksu. Työnantaja perii lisäksi palkasta ja palkkioista työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksut, joiden vähennysoikeus on otettu huomioon ennakonpidätyksessä.

Pääomatulot

Pääomatuloja ovat myyntivoitot, vuokrat, sijoitusrahastojen ja säästöhenkivakuutusten tuotot, eräät korot, puunmyyntitulot sekä osa yritys- ja maataloustulosta. Myös ps-säästöt ja niiden tuotot sekä osa vapaaehtoisista eläkkeistä verotetaan pääomatuloina, kun ne nostetaan. Verotettavista pääomatuloista maksetaan 28 prosentin vero. Pörssiyhtiön osinko on vain osittain verotettavaa pääomatuloa.

Oma asunto

Oman vakituisen asunnon myyntivoitto on verovapaata, jos asunto on omistusaikana ollut vähintään kaksi vuotta omassa tai perheen käytössä yhtäjaksoisesti. Verovapaus ei edellytä uuden asunnon hankkimista. Verovapaus säilyy, vaikka asunto olisi ollut vuokratuna ennen tai jälkeen oman asumisen.

Vähennykset

Ansiotuloista ja pääomatuloista myönnetään verovähennyksiä. Kaikki vähennyskelpoiset lainojen korkomenot vähennetään ensisijaisesti pääomatuloista. Jos pääomatuloja ei ole tai niitä on vähemmän kuin korkokuluja, osan koroista saa vähentää ansiotuloista menevästä verosta alijäämähyvityksenä. Ps-tilille siirrettyjä säästöjä ja vapaaehtoisen eläkevakuutuksen maksuja voi vähentää pääomatuloista tai erityisenä alijäämähyvityksenä ansiotuloista menevistä veroista.

Veroilmoituksen täydentäminen

Verottaja lähettää jokaiselle veronmaksajalle esitetyt veroilmoituksen. Ilmoitus pitää tarkistaa, sillä siitä voi puuttua tietoja tai löytyä virheitä. Lomakkeessa on valmiina tietoja osakkeiden ja sijoitusrahasto-osuuksien myynneistä tulleista voitoista ja tappioista. Lomakkeessa voi myös olla kohta: Selvitä voitot ja tappiot seuraavista luovutuksista. Näistä kaupoista tehdään verottajalle ilmoitus lomakkeella 9 tai 9A vanhaan tapaan. Verottajalla ei välttämättä ole tietoa esimerkiksi pitkään omistetun omaisuuden hankintahinnasta tai hankinta-ajasta. Hankinta-ajan osoittaminen on tärkeää etenkin silloin, jos haluaa käyttää hyväkseen yli kymmenen vuotta omistetun omaisuuden myynnissä käytettävää 40 prosentin hankintameno-olettamaa.

Vaikka varallisuusveroa ei enää ole, osa veloista ja varoista on edelleen ilmoitettava, koska verottaja valvoo niiden perusteella muun muassa luovutusvoittoja ja lahjoituksia. Omaisuus arvostetaan uuden arvostamislain mukaan, sillä arvoja tarvitaan esimerkiksi kiinteistöverotukseen ja yritystulon verotukseen. Ilmoitettavaa varallisuutta ovat esimerkiksi osakkeet, sijoitusrahasto-osuudet, osuuskuntien osuudet, asunnot ja kiinteistöt. Näiden arvoja ei tarvitse ilmoittaa.

Kuitit ja muistiinpanot talteen

Veroilmoitukseen ei enää liitetä kuitteja. Tositteet pitää kuitenkin säilyttää silloin, kun esitetyssä veroilmoituksessa on virheitä tai puutteita. Säilytysaika on kuusi vuotta verovuoden päättymisen jälkeen eli niin kauan kun verotusta voidaan oikaista. Tietoja ja tositteita voi säilyttää myös sähköisessä muodossa, jos ne voidaan tulostaa paperille. Verotointi voi pyytää tarvittaessa kuitit nähtäväkseen.

Kuitteja omaisuuden hankinta- ja perusparannusmenoista voidaan tulevaisuudessa tarvita myös mahdollisen luovutusvoiton tai -tappion määrän laskemista varten. Nämä tositteet kannattaa säilyttää, kunnes on kulunut kuusi vuotta omaisuuden myynnistä.

Verovelvollisella on tuloja hankkiessaan velvollisuus pitää muistiinpanoja, joten pelkkä kuittien säilyttäminen eri riitä. Muistiinpanovelvollisuus koskee esimerkiksi arvopaperikauppoja, vuokratuloja ja maa- ja metsätalouden tuloja, joista ei tehdä erillistä kirjanpitoa. Muistiinpanoissa kannattaa eritellä tulot ja menot aikajärjestyksessä.

Arvopaperi- ja rahastosijoitusten muistiinpanoiksi kelpaavat yleensä palveluntarjoajalta saatavat arvo-osuustilin tiliotteet ja rahastoraportit. Niistä pitäisi käydä selville verovuoden aikana ostetut ja myydyt osakkeet, saadut osingot ja pääoman palautukset. Jos vaihtaa arvo-osuustilin pitäjää, kannattaa säilyttää edellisen pitäjän tiliotteet, koska uusi tilinpitäjä saattaa merkitä hankintahinnaksi siirtohetken arvon.

Jäännösveron koroton maksuaika

Suuria myyntivoittoja saaneen sijoittajan kannattaa ottaa huomioon, että jäännösveron koroton maksuaika päättyy seuraavana verovuonna 31. tammikuuta. Vuonna 2010 jäännösveron korko on 0,5 prosenttia, jos jäännösveron määrä on korkeintaan 10 000 euroa ja rajan ylittävältä osalta 3 prosenttia. Korkoa maksetaan 1. helmikuuta alkaen ensimmäisen jäännösveron maksupäivään.

Sijoitusten tuottojen verotus

Sijoituksista saatavista tuotoista peritään pääomatulovero ja korkotuloista taas lähdevero. Sijoittajan kannalta on merkitystä, kumpaa veroa tulosta menee, vaikka veron määrä on molemmissa sama 28 prosenttia. Lähdeverosta ei voi tehdä vähennyksiä eli se on lopullinen vero. Pääomatuloista taas saa vähentää tulojen hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuneet menot sekä kaikki vähennyskelpoiset korkomenot.

Arvopapereiden hoidosta tai säilyttämisestä johtuneet kulut ovat vähennyskelpoisia 50 euron omavastuun ylittävältä osalta. Jos menot ovat suuremmat kuin pääomatulot, 28 prosenttia ylimenevästä osasta saa alijäämähyvityksenä vähentää ansiotuloista menevää verosta.

Esimerkki

Markku Markkasen pääomatulot ovat 1 000 euroa ja tulon hankkimisesta aiheutuneet menot 1 100 euroa. Vähennyskelpoiset menot ylittävät siis tulot 100 eurolla. Näin Markku saa vähentää ansiotulojen verostaan 28 euroa alijäämähyvityksenä (28 prosenttia 100 eurosta).

Osinkotulot

Pörssiyhtiön osakkeenomistajalle maksamasta osingosta on verovapaata 30 prosenttia. Lopusta 70 prosentista maksetaan pääomatulon veroa, joka on 28 prosenttia. Osakkeenomistaja maksaa siis saamastaan osinkotuloista veroa 19,6 prosenttia (28 prosenttia 70 prosentista). Osingonmaksun yhteydessä osinkotulosta pidätetään ennakkoveroa 19 prosenttia, ja loput 0,6 prosenttia maksetaan lopullisessa verotuksessa.

Esimerkki

<i>Pörssiyhtiön jakama osinko</i>	<i>1 000 euroa</i>
<i>Verotettava osuus</i>	<i>700 euroa</i>
Vero 28 %	196 euroa

Sijoitusrahastojen tuotot

Sijoitusrahastojen tuotot ovat veronalaisia pääomatuloja. Vero pidätetään tuottojen maksamisen yhteydessä. Jos tuottoja ei ole merkitty esitäytetylle veroilmoitukselle, ne pitää lisätä veroilmoitukseen. Sijoitusrahastoista vain tuottorahastot maksavat vuotuista tuottoa. Kasvurahastot eivät jaa voittoja, vaan tuotto lisätään pääomaan. Sijoittajan kasvurahastosta saama tuotto tulee verotettavaksi vasta rahasto-osuuden myynnin yhteydessä myyntivoittona.

Ulkomaiset sijoitukset

Ulkomaisten sijoitusten tuotot, ja niistä maksetut verot tulee lisätä veroilmoitukseen. Verottaja ei saa niistä samalla lailla suoraan tietoja kuin kotimaisista tuloista. Suomi verottaa Suomessa asuvia kaikista ulkomaisista sijoitusten tuotoista, ellei Suomen ja kyseisen val-

tion välinen verosopimus sitä estä. Jos ulkomailla on maksettu veroa, se hyvitetään lain ja verosopimuksen määräysten mukaisesti Suomessa.

Hyvityksen saaminen edellyttää yleensä selvitystä ulkomailla maksetusta verosta. Hyvitys tehdään saman tulolajin Suomessa maksettavista veroista.

Ulkomailla saatu korkotulo on veronalaista pääomatuloa riippumatta siitä, kotiutetaanko varat Suomeen vai ei. Monissa valtioissa ulkomaille maksetuista koroista ei lähde- maassa peritä veroa. Koska ulkomaiset korkotulot ovat pääomatuloa, niistä voi vähentää pääomatulon hankkimisesta aiheutuneet kulut toisin kuin kotimaisista lähdeveron alaisista korkotuloista.

Ulkomaisesta pörssiyhtiöstä saatu osinko on Suomessa veronalaista pääomatuloa. Useimpien Suomen solmimien verosopimusten mukaan osingosta peritään ulkomailla 15 prosentin lähdevero. Vastaavasti henkilöltä, joka asuu ulkomailla ja on siellä verovelvollinen, peritään Suomesta maksetuista osingoista useimmiten 15 prosentin lähdevero. Tällaiset sopimukset Suomella on muun muassa muiden pohjoismaiden ja Viron kanssa.

Ulkomaisen sijoitusrahaston tuotto on Suomessa verotettavaa pääomatuloa. Suomesta ulkomaille maksettavista tuotoista peritään yleensä lähdevero. Lähdeveron periminen riippuu rahastoyhtiön kotimaan lainsäädännöstä ja mahdollisesta verosopimuksesta Suomen kanssa.

Ulkomaisen osakkeen myynnistä saatu voitto verotetaan Suomessa, jos verovelvollinen asuu pysyvästi Suomessa.

Esimerkki

Olli Osakas saa Nordeasta 1 000 euron osingon. Ruotsi perii häneltä 15 prosentin lähdeveron, jonka Suomi hyvittää, kun Olli Osakas esittää todistuksen Ruotsin perimästä verosta. Suomi verottaa osinkotulosta 19,6 prosenttia.

Suomen vero	196 euroa
Ruotsin lähdevero	-150 euroa
Ollin maksettava Suomeen	46 euroa

Vuokratulot

Vuokratuloista saa vähentää yhtiövastikkeet, vuosikorjauskulut, peruseränmenojen poistot ja kalustettuna vuokratun asunnon kaluston poiston tai niin sanotun alivuokralaisvähennyksen. Kiinteistön vuokratuloista voi vähentää myös rakennuksen poistot, kiinteistön vakuutusmaksun ja kiinteistöveron. Myös omaisuuden hankkimiseen otettujen lainojen korot sekä lainannostoon liittyvät rahoituskulut, kuten pankin provisio ja toimituskulut ovat vähennyskelpoisia.

Esimerkkejä

Tapio Talonen on saanut vuoden aikana kiinteistöstään vuokratuloja. Hän on tehnyt kiinteistössä vuosikorjauksia sekä maksanut itse sähkö-, lämpö- ja vesilaskuista sekä vakuuksista yhteensä 2 400 euroa.

Tapion verotettava vuokratulo

Vuokratulot	5 000 euroa
Vuosikorjaus	-750 euroa
Muut kulut	-2 400 euroa
Poistot	-650 euroa
Kiinteistövero	-400 euroa
Verotettava vuokratulo	800 euroa

Taru Talonen on saanut omistamastaan huoneistosta vuokratuloja 4 100 euroa vuodessa. Huoneiston yhtiövastike on 1 600 euroa vuodessa. Huoneisto on vuoden aikana maalattu ja liesi vaihdettu, mistä aiheutui kustannuksia 1 300 euroa. Huoneiston hankintaan ottamastaan lainasta hän maksoi korkoja 600 euroa.

Tarun verotettava pääomatulo

Vuokratulot	4 100 euroa
Yhtiövastike	-1 600 euroa
Vuosikorjaus	-1 300 euroa
Verotettava vuokratulo	1 200 euroa
Lainan korko	-600 euroa
Verotettava pääomatulo	600 euroa

Metsäverotus

Metsänomistajaa verotetaan puunmyyntituloista. Ne ovat pääomatuloja, joista on oikeus tehdä vähennyksiä. Myyntituloista saa vähentää ensinnäkin myyntiin liittyvät kustannukset, kuten hakkuu- ja kuljetuskulut. Toiseksi metsänomistajalla on oikeus vähentää myös metsänhoidosta, kuten istutuksesta ja lannoituksesta verovuonna aiheutuneet kustannukset. Kolmanneksi yksityinen metsänomistaja saa omistusaikanaan vähentää metsävähennyksenä enintään 60 prosenttia metsän hankintahinnasta, jos metsä on hankittu vuonna 1993 tai myöhemmin. Metsävähennys on korkeintaan 60 prosenttia metsävähennykseen oikeuttavilta metsätiloilta verovuonna saadusta puun myyntitulosta. Metsävähennyksen alaraja on 1 500 euroa.

Metsänomistaja saa lisäksi tehdä puunmyyntituloista 15 prosentin menovarauksen kattamaan esimerkiksi tulevia metsänistutuksen aiheuttamia menoja. Käyttämättä jäävä osa varauksesta on tuloutettava yleensä seuraavan neljän vuoden kuluessa.

Metsänomistajan, joka oli valinnut verovuonna 2005 päättyneen pinta-alaverotuksen, kannattaa kiinnittää huomiota niin sanottuun viiden vuoden karenssiaikaan, jos hän on ai-keissa myydä metsäkiinteistön. Maapohjan myynnin yhteydessä metsäkiinteistön myynti-hintaan lisätään luovutusvuoden ja viiden sitä edeltävän vuoden puunmyyntitulot. Lisäys tehdään vain niiltä vuosilta, joiden aikana verotus on ollut pinta-alaperusteista. Puun-myyntituloista vähennetään kyseisiltä vuosilta kertynyt metsätalouden verotettava puhdas tuotto.

Jos metsänomistajalla on puunmyyntituloja ja muita arvonlisäveron alaisia myyntejä yh-teensä yli 8 500 euron arvosta kalenterivuoden aikana, hänen on ilmoitettava arvon-lisäverovelvolliseksi. Puun myyntitulolle säädettiin vuonna 2008 määräaikaisia verhuojen-nuksia. Huojennuksen kohteena olevan puun korjuukulut ovat huojennusta vastaavalta osin vähennyskelpottomat.

Tulo ensiharvennuksen yhteydessä myydystä puusta on kokonaan verovapaata, jos ensiharvennus on tehty 1.4.–31.8.2008 ja kauppahinta on maksettu 1.4. 2008–31.12.2009.

Kaikesta puun myyntitulosta on puolet verovapaata tuloa, jos kauppa on tehty 1.4.2008–31.12.2009 ja kauppahinta on maksettu 1.4.2008–31.12.2010.

Puun myyntitulosta on 25 prosenttia verovapaata, jos kauppahinta 1.4.2008–31.12.2009 tehdystä kaupasta on saatu vasta vuoden 2011 aikana. Samoin puun myyn-titulosta on 25 prosenttia verovapaata, jos vuonna 2010 tehdystä puukaupasta makse-taan kauppahinta vuosien 2010 tai 2011 aikana.

Korkotulot

Korkotulot ovat verotuksessa joko korkotulon lähdeveron alaisia korkoja tai pääomatuloi-na verotettavia korkoja.

Lähdeveron alaiset korot

Korkotulon lähdeveron alaisia korkoja ovat kotimaasta saadut talletustilien korot ja jouk-kolainojen, myös vaihtovelkakirja- ja optiolainojen korot sekä indeksilainojen tuotot. Myös niin sanottujen osaketalletustilien tuotot ovat korkotulon lähdeveron alaisia, vaikka niiden tuotot ovat riippuvaisia osakekurssien kehityksestä. Lisäksi indeksilainoille maksettava in-deksihyvitys on korkotulon lähdeveron alaista tuloa.

Lähdeverollisia korkoja ei lueta pääomatuloiksi. Lähdevero on lopullinen vero. Lähde-verotettavia korkotuloja ei ilmoiteta veroilmoituksessa eikä niistä voi vähentää tulonhankki-misestä aiheutuneita menoja. Koron maksaja eli yleensä pankki perii lähdeveron samalla, kun korko maksetaan saajalle.

Pysyvästi ulkomailla asuva ei maksa Suomesta saamistaan lähdeveron alaisista korois-ta veroa Suomessa.

Joukkolainan korkohyvitykset

Joukkolainan korko on yleensä korkotulon lähdeveron alaista tuloa, mutta kaupan yhteydessä saadut korkohyvitykset verotetaan pääomatuloina.

Korkohyvityksen saajalle joukkolainan myyntipäivään mennessä kertynyt korko eli jälkimarkkinahyvitys on pääomatuloa. Maksajalle se taas on vähennyskelpoinen kulu, jonka voi vähentää pääomatuloista. Jos pääomatuloja ei ole, niin 28 prosenttia korosta voidaan vähentää alijäämähyvityksenä ansiotulojen verosta.

Joukkolainan välittäjä perii jälkimarkkinahyvityksen saajalta ennakonpidätyksenä 28 prosenttia veroa. Välittäjä ilmoittaa myös maksajan kulut verottajalle, joka tekee vähennyksen pääomatulosta tai ansiotulosta viran puolesta.

Indeksilaina

Indeksilainan verotus riippuu siitä, myydäänkö laina ennen eräpäivää vai pidetäänkö laina eräpäivään asti.

Ennen eräpäivää tapahtuvassa luovutuksessa sijoittajalle syntyy luovutusvoittoa tai -tappiota. Jos lainan luovutushinta on hankintahintaa korkeampi, syntyy luovutusvoittoa. Jos luovutushinta on hankintahintaa alhaisempi, syntyy luovutustappiota.

Esimerkki

lines Indeksi sijoitti 20 000 euron nimellisarvoiseen indeksilainaan, jonka kurssi oli 110 % eli hän maksoi lainasta 22 000 euroa. lines päättää myydä lainan 150 %:n kurssiin eli 30 000 eurolla eikä odota lainan eräpäivää.

lineksen verotus, myynti ennen eräpäivää

<i>Lainan myyntihinta</i>	<i>30 000 euroa</i>
<i>Lainan merkintähinta</i>	<i>-22 000 euroa</i>
<i>Luovutusvoitto</i>	<i>8 000 euroa</i>
<i>Luovutusvoiton vero 28 %</i>	<i>-2 240 euroa</i>
<i>Käteen jäävä tuotto</i>	<i>5 760 euroa</i>
<i>Lopullinen tuotto</i>	<i>5 760 euroa</i>

Indeksilainan eräpäivänä sijoittajalle palautetaan lainan pääoma. Sijoittajalle syntyy luovutusvoittoa silloin, kun hän on ostanut lainan alle sen nimellisarvon (alle 100 %) ja luovutustappiota silloin, kun on ostanut lainan yli sen nimellisarvon (yli 100 %). Jos lainan arvo eräpäivänä on yli nimellisarvon (yli 100 %:n) sijoittajalle maksetaan nimellisarvon ylittävää arvonnoususta indeksihyvitystä. Indeksihyvitys on korkotulon lähdeveron alaista tuloa.

Esimerkki

Ilmari Indeks sijoitti 20 000 euron nimellisarvoiseen indeksilainaan, jonka kurssi oli 110 %. Hän maksoi lainasta 22 000 euroa. Eräpäivän lähestyessä lainan kurssi on 150 % eli lainan arvo on 30 000 euroa.

Ilmari pitää lainan loppuun saakka, jolloin hänelle maksetaan lainan pääoma sekä nimellisarvon ylittävä tuotto. Lähdeveroa peritään koko nimellisarvon ylittävästä tuotosta eli 10 000 eurosta. Ilmarille syntyi siis luovutustappiota, koska hän oli maksanut lainasta ylikurssia 10 %. Tappion hän voi vähentää muista sijoituksista saamistaan myyntivoitoista joko kuluvana tai kolmena seuraavana verovuonna, jolloin 2 000 euron tappiosta hyötyä tulee 560 euroa ja tuotto paranee 560 euroa.

Ilmarin verotus, lunastus eräpäivänä

<i>Lainan takaisinmaksu</i>	<i>20 000 euroa</i>
<i>Lainan merkintähinta</i>	<i>-22 000 euroa</i>
<i>Luovutustappio</i>	<i>-2 000 euroa</i>
<i>Lainan tuotto</i>	<i>10 000 euroa</i>
<i>Tuoton vero 28 %</i>	<i>-2 800 euroa</i>
<i>Käteän jäävä tuotto</i>	<i>5 200 euroa</i>

Ilmarilla on mahdollisuus vähentää

<i>luovutustappio</i>	<i>560 euroa</i>
<i>Lopullinen tuotto</i>	<i>5 760 euroa</i>

Muiden korkojen verotus

Muut kuin edellä mainitut korkotulot ovat pääomatuloja, jotka ilmoitetaan veroilmoituksella. Tällaisia ovat esimerkiksi ulkomaisesta talletuksesta tai joukkovelkakirjasta jälkimarkkinoilla saadut korot tai yksityishenkilön toiselle henkilölle antamasta lainasta saamat korot.

Vakuutuslaitosten verotus

Vakuutuslaitokset voivat olla eläkevakuutuslaitoksia tai sijoitusvakuutuslaitoksia. Eläkevakuutus on pitkäaikaista säästämistä, jolla voi täydentää lakisääteistä eläketurvaa. Sijoitusvakuutus on määräaikainen vakuutus, joka maksetaan tuottoineen vakuutuskauden päätyttyä vakuutetulle tai hänen määräämälleen edunsaajalle.

Molempiin vakuutusmuotoihin liittyy verotukea. Eläkevakuutukseen maksut ovat tiettyjen ehtojen täytyessä verotuksessa vähennyskelpoisia. Sijoitusvakuutusta taas voi käyttää perintö- ja lahjaverojen suunnittelussa.

Eläkevakuutuksesta aikanaan nostettava eläke on veronalaista ansio- tai pääomatuloa. Säästöhenkivakuutuksessa säästöjen tuottoa taas verotetaan pääomatulona.

Vakuutuslaitoksiin liittyy lähes aina henkivakuutus, jonka perusteella perillisille maksetaan säästöpääomaa vakuutuskorvauksena (kuolemantapauskorvaus).

Eläkevakuutuslaitosten verotus

Eläkevakuutuslaitosten verokohtelu muuttui vuoden 2010 alusta, kun eduskunta laajensi lailla eläkesäästämisen veroedut koskemaan muutakin pitkäaikaissäästämistä eli ps-säästöjä (ks. seuraava luku Ps-tilin verotus). Uudet määräykset koskevat monilta osin 18.9.2009 tai sen jälkeen otettuja vakuutuslaitoksia. Vastaavasti sitä ennen otettujen vakuutuslaitosten verotukseen liittyy siirtymäsäännöksiä.

Vanhoissa (ennen 18.9.2009 otetuissa) eläkevakuutuslaitoksissa eläkkeellejäämisiään on oltava vähintään 62 vuotta, jotta vakuutusmaksut olisivat vähennyskelpoisia. Ennen vuotta 2005 otetuissa eläkevakuutuslaitoksissa varojen nostoikä saattoi olla alhaisempikin, mutta sellaiseen vakuutukseen ei enää voi säästää lisää, vaan vakuutus on jätettävä vapaakirjalle tai sen ehtoja on muutettava. Ennen 18.9.2009 otettuun vakuutukseen, jonka mukainen eläkeikä on vähintään 62 vuotta, voi säästää vuoden 2016 loppuun saakka.

Uusissa (18.9.2009 tai sen jälkeen otetuissa) eläkevakuutuslaitoksissa eläkeikä on sidottu työntekijän työeläkelain mukaiseen yleiseen eläkeikään. Tällä haavaa yleinen eläkeikä on 63 vuotta, mutta jos se muuttuu, myös uusien sääntöjen mukaisen eläkevakuutuslaitoksen eläkeikä muuttuu.

Maksujen verovähennys

Eläkevakuutuslaitoksen maksut voi vähentää verotuksessa. Vähennyksen enimmäismäärä on 5 000 euroa.

Maksut vähennetään pääomatuloista. Jos pääomatuloja ole tai ne eivät riitä maksujen vähentämiseen, tehdään erityinen alijäämähyvitys.

Silloin ansiotuloista menevistä veroista vähennetään 28 prosenttia siitä vakuutusmaksujen määrästä, jota ei voitu vähentää pääomatuloista. Jos vakuutetulla ei ole riittävästi ansiotuloista meneviä veroja vähennyksen tekemiseksi, siirretään vähentämättä jäänyt erityinen alijäämähyvitys vähennettäväksi puolison ansiotuloista menevistä veroista.

Vakuutuslaitoksen voi ottaa ja vakuutusmaksuja voi maksaa vakuutettu itse tai hänen puolisonsa. Maksut vähennetään aina vakuutetun pääomatuloista riippumatta siitä, kumpi vä-

kuutusmaksut maksaa.

Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen maksuja voi vähentää aikaisintaan sen vuoden verotuksessa, jonka aikana vakuutettu täyttää 18 vuotta. Maksut eivät ole vähennyskelpoisia enää sen jälkeen, kun vakuutettu on alkanut nostaa eläkettä vapaaehtoisesta eläkevakuutuksesta tai suorituksia ps-tilliltä.

Vanhojen (ennen 18.9.2009 tehtyjen) eläkevakuutusten kuolemanvaraturvan maksut eivät ole vähennyskelpoisia.

Vuoden 2010 alusta alkaen eläkevakuutukseen liitetyn henkivakuutusosan maksuista taas saa verovähennyksen. Kuolemanvaraturvan maksut ovat kuitenkin vähennyskelpoisia vain siltä osin, kun kuolemanvaraturva ei ylitä eläkevakuutuksen säästöä.

Esimerkki

Ellin Ilmarinen maksaa vapaaehtoisen eläkevakuutuksen maksuja 1 000 euroa vuodessa. Verovähennys pienentää Ellin veroja 280 euroa vuodessa (28 % 1 000 eurosta). Vähennyksen verohyöty on sama riippumatta siitä kohdistetaanko vähennys Ellin pääomatuloihin vai alijäämähyvityksenä ansiotulojen veroihin.

Eläkkeen verotus

Eläkevakuutuksesta maksettava eläke on veronalaista tuloa. Eri aikoina otettujen eläkevakuutusten vakuutussuoritusten verotus vaihtelee. Pääsääntöisesti eläke verotetaan ansiotai pääomatulona sen mukaan, miten maksetut vakuutusmaksut on vähennetty.

Vuodesta 2005 lukien vakuutusmaksut on vähennetty pääomatuloista, ja niiden kerryttämä eläke verotetaan pääomatulona. Ennen vuotta 2005 maksettujen eläkevakuutusmaksujen kerryttämä eläke taas verotetaan nostettaessa ansiotulona.

Uusien (18.9.2009 jälkeen otettujen) eläkevakuutusten perusteella maksettava eläke on pääomatuloa. Se on nostettava vähintään 10 vuoden kuluessa. Jos aloittaa nostot yli 63-vuotiaana, nostoaikaa lyhennetään kahdella vuodella kutakin täyttä ikävuotta kohden. Vähintään nostoaika on kuitenkin kuusi vuotta.

Uuden sopimuksen perusteella eläkettä on myös nostettava tasaisesti koko nostoajan. Se tarkoittaa, että ensimmäisenä vuonna nostetaan kymmenesosa säästöistä, toisena vuonna yhdeksäsosa, kolmantena vuonna kahdeksäsosa ja niin edelleen.

Vanhemmissa (ennen 18.9.2009 otetuissa) eläkevakuutuksissa nostojen suuruutta ei ole säädelty. Niissä eläke on nostettava vähintään puolivuositain ja kahden vuoden aikana eläkeiän alettua.

Eläkesäästön nosto kerralla

Poikkeustapauksissa eläkevakuutuksien säästö pääoman voi nostaa kerralla. Kertanosto on mahdollinen, jos vakuutuksen ottaja on ollut työttömänä vähintään vuoden, on pysyvästi työkyvytön tai hänelle tulee avioero tai hänen puolisonsa kuolee.

Kertanostosta vakuutusyhtiö pidättää ennakonpidätyksen sen mukaan, onko vakuutus-
sopimuksessa määritelty takaisinostoarvo verotettava ansiotulona vai pääomatulona.
Takaisinostoarvo voi olla merkittävästi alempi kuin ilmoitettu vakuutuksen säästö-pääoma.
Jos vapaaehtoisen eläkevakuutuksen säästö-pääoma siirretään toiselle vakuutusyhtiölle
tai ps-tilille, siirtoa ei veroteta.

Sijoitusvakuutusten verotus

Sijoitus- tai säästövakuutuksen maksuja ei voi vähentää verotuksessa. Säästövakuutuk-
sesta kertyvä tuotto on veronalaista aivan niin kuin muidenkin sijoitusten tuotto.

Sijoitusvakuutuksen tuottoa verotetaan vakuutuksen päättyessä eli silloin kun vakuu-
tuksesta maksetaan vakuutuskorvaus. Lopullinen arvonnousu verotetaan sinä verovuon-
na, jolloin vakuutus-sopimus päättyy. Jos säästöjä siirtää vakuutusaikana sijoituskohtees-
ta toiseen, niistä ei mene myyntivoiton veroa.

Kun vakuutuskorvaus lopulta maksetaan vakuutuksenottajalle, sen tuotto verotetaan
pääomatulona. Jos vakuutuskorvaus on sovittu maksettavaksi vakuutuksenottajan lähi-
omaiselle, tuotosta menee pääomavero ja vakuutuksen säästösummasta lahjavero.

Lähiomaiselle säästösummasta 8 500 euroa on kuitenkin verovapaata. Näin lähiomai-
nen voi siis saada lahjana verotta 8 500 euron lisäksi 3 999 euroa, mikä on verottoman
lahjan yläraja.

Tällaisen vakuutuslahjan voi sama lahjansaaja saada verovapaasti kerran kolmen vuo-
den välein. Toisin kuin rahalahjassa, veroton alaraja vakuutuslahjassa ei ole antaja-
vaan saajakohtainen. Lähiomaisella tarkoitetaan vakuutuksenottajan puolisoa, suoraan ylene-
vässä tai alenevassa polvessa olevaa perillistä, ottolasta tai tämän rintaperillistä, kasvat-
tilasta tai puolison lasta.

Esimerkki

Mikko ja Maija Varma ovat päättäneet lahjoittaa varallisuuttaan lapselleen ja lapsenlap-
selleen, kummallekin 17 000 euroa. Mikko ja Maija ottivat kumpikin vuonna 2003 itselleen
8 500 euron vakuutukset, jotka maksettiin 2.1.2006 edunsaajiksi merkityille lapselle ja lap-
senlapselle.

Varmat jatkoivat lahjoitusten antamista lapselle ja lapsenlapselle tammikuussa 2006
ottamalla itselleen uudet 8 500 euron vakuutukset, joista lapsi ja lapsenlapsi saavat suori-
tukset pääoman osalta verovapaasti tammikuussa 2011. Lapsi ja lapsenlapsi maksavat va-
kuutuksen osalta veroa vain sijoitetulle pääomalle kertyneestä tuotosta, josta menee 28 %:n
pääomatulovero.

Kuolemantapauskorvauksen verotus

Lähiomaiselle tai kuolinpesälle maksettu kuolemantapauskorvaus on tuloverotuksessa verovapaata tuloa, mutta se verotetaan perintöverotuksessa. Lähiomaisella tarkoitetaan vakuutuksenottajan puolisoa, suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa olevaa perillistä, ottolasta tai tämän rintaperillistä, kasvattilasta tai puolison lasta.

Perintöverotuksessa korvauksesta on kuitenkin verovapaata 35 000 euroa, ja puolison saamasta korvauksesta on aina vähintään puolet.

Vapaaehtoiseen eläkevakuutukseen liitetyn kuolemanvaravakuutuksen korvaussumman verokohtelu muuttui vuoden 2010 alusta. Uuteen (18.9.2009 jälkeen otettuun) eläkevakuutukseen liitetyn henkivakuutuksen perusteella maksettu kuolemantapauskorvaus verotetaan ensin pääomatulona, ja loppu saajan perintönä.

Vanhaan (ennen 18.9.2009 otettuun) eläkevakuutukseen liitetyn henkivakuutuksen kuolemantapauskorvaus on lähiomaiselle tuloverotuksessa verovapaata, mutta säästö-pääomaa vastaava määrä verotetaan perintönä. Säästö-pääoman ylittävä osa kertakorvauksesta verotetaan perintöverotuksessa vain 35 000 euroa ylittävältä osalta.

Muille kuin lähisukulaisille maksettu henkivakuutuksen kertakorvaus verotetaan ensin saajan pääomatulona, ja loppu vielä perintönä. Eläkevakuutuksen säästö-pääoman ylittävä osa verotetaan vain pääomatulona.

Silloin kun kuolemanvaravakuutus ei liity vapaaehtoiseen eläkevakuutukseen, lähiomaiselle tai kuolinpesälle maksettu kertakorvaus verotetaan vain perintöverotuksessa. Korvauksen saajan verotettavaan perintöosaan lisätään korvauksesta 35 000 euroa ylittävä osa, ja puolison saamasta korvauksesta kuitenkin enintään puolet.

Jos vapaaehtoiseen eläkevakuutukseen liittymättömän henkivakuutuksen kuolemantapauskorvauksen saa muu kuin lähiomainen, se verotetaan kokonaan pääomatulona.

Esimerkki

Ville Vakuuttajan kuoltua hänen ainoalle perilliselleen Kaisa-tyttärelle maksettiin kuolemantapauskorvausta 65 000 euroa. Villen eläkevakuutus oli vanhojen sääntöjen mukainen, joten korvaus oli tuloverosta vapaa, mutta lisätään Kaisan muuhun perintösaantoon. Jos muuta perintöä on yli 60 000 euroa, kohdistuu henkivakuutuskorvaukseen 13 %:n suuruinen perintövero.

Edunsaajaa verotetaan esimerkin mukaisesti, jos vakuutus on alkanut ennen 18.9.2009, eli on tämän muutoksen kannalta ns. vanha vakuutus. Uudesta vakuutuksesta saatu korvaus verotetaan aina myös edunsaajan pääomatulona..

Ps-tilin verotus

Pitkäaikaissäätämisen tilit eli ps-tilit ovat uusi verotuetun eläkesäästämisen muoto. Valtio tukee ps-säästämistä verovähennyksellä. Aiemmin vastaava verovähennys koski vain eläkevakuutuksia (ks. luku Vakuutussijoitusten verotus.)

Ps-säästäminen on ajallisesti sitovaa. Vaikka ps-tilille siirretyt säästöt ovat säästäjän omaisuutta, niitä ei saa käyttöön ennen virallista eläkeikää. Säästöjä ei voi myöskään käyttää lainan panttina ilman korotettuja veroseuraamuksia.

Ps-tilille voi siirtää vain käteistä rahaa, ei esimerkiksi olemassa olevaa arvo-osuustiliä tai osakesijoituksia. Samoin ps-tililtä voi aikanaan nostaa vain rahaa.

Ps-tilin säästöjä voi sijoittaa pörssiyhtiöiden osakkeisiin, sijoitusrahastoihin, joukkovelkakirjoihin tai talletuksiin. Johdannaisiin kuten optioihin ja warrantteihin voi sijoittaa vain rajoitetusti suojautuakseen säästövarojen arvonalentumiselta.

Ps-tilin säästöjen sijoituskohteita voi muuttaa säästöaikana ilman veroseuraamuksia. Pankit ja muut ps-tilien tarjoajat voivat kuitenkin rajoittaa tarjoamiensa ps-tilien sijoituskohteiden valikoimaa.

Säästäjä voi siirtää säästövaransa toiselle palveluntarjoajalle tai vapaaehtoiseen eläkevakuutukseen vakuutusyhtiölle. Jos uusi sopimus täyttää laissa määrätty ehdot, siirtoa ei veroteta säästövarojen nostona.

Ps-tilin säästöjä verotetaan vasta niiden nostovaiheessa. Veroa maksetaan sekä säästö pääomasta että sille kertyneestä tuotosta.

Säästöjen verovähennys

Ps-tilille siirretyt säästöt voi vähentää verotuksessa. Enimmillään voi tehdä 5 000 euron vähennyksen, joten sitä enempää ps-tilille ei vuosittain kannata säästää, sillä myös säästö pääomasta maksetaan verot säästöjen nostovaiheessa.

Verovähennys tehdään ensisijaisesti pääomatuloista, kuten osingoista ja myyntivoitoista. Kun pääomatulojen veroprosentti on 28, verohyöty on enimmillään 1 400 euroa.

Vähennyskelpoisia ovat omat tai puolison tekemät ps-tilin maksut. Esimerkiksi vanhempien lapsensa puolesta tekemät säästöt eivät ole vähennyskelpoisia.

Jos pääomatuloja ei ole tai pääomatulot eivät riitä maksujen vähentämiseen, tehdään vähennys ansiotuloista menevistä veroista erityisenä alijäämähyvityksenä. Silloin pääomatuloista vähentämättä jääneistä maksuista 28 prosenttia vähennetään ansiotulosta menevästä verosta.

Jos varoihin oikeutettu puoliso ei pysty tekemään edes alijäämähyvitystä, siirretään se viran puolesta puolison verotuksessa tehtäväksi. Tappiota ps-tilin maksujen perusteella ei vahvisteta.

Esimerkkejä

Pekka Säästäjä on päättänyt säästää ps-tililleen osakesijoituksia varten 3 000 euroa vuodessa. Verovähennys pienentää Pekan veroja 840 euroa vuodessa (28 % 3 000 eurosta). Vähennyksen verohyöty on sama riippumatta siitä tehdäänkö vähennys Pekan pääomatuloista tai alijäämähyvityksenä ansiotulojen veroista.

Pirjo Säästäjä aikoo ryhtyä osake- tai rahastosäästäjäksi 20 vuoden päästä koittavien eläkepäiviensä varalle. Pirjo tekee suuntaa-antavan laskelman selvittääkseen ps-säästämisen verovähennyksen säästöaikaista hyötyä.

	Vapaa säästäminen	Ps-tili
Pirjon vuotuiset säästöt	3 600 euroa	5 000 euroa (eli 3600+verotuki 1400)
Säästöt 20 vuoden kuluttua	72 000 euroa	100 000 euroa
Oletettu vuosituotto 5 prosenttia	+52 990 euroa	+ 73 600 euroa
Pääoma sijoituskauden lopussa	124 990 euroa	173 600 euroa
(esimerkki jatkuu kohdassa nostojen verotus)		

Tuottojen verovapaus

Ps-säästöjen tuottoja ei säästöaikana veroteta. Säästäjä saa tuotot bruttona ps-tilille ja voi sijoittaa ne uudelleen. Näin siis korkotulot, joukkolainan kuponkikorot, indeksihyvitykset sekä osakkeiden ja rahasto-osuuksien myyntivoitot ovat säästöaikana verovapaita. Myös ps-tilille maksetut pörssiyhtiöiden osingot ovat säästöaikana verovapaita. Poikkeuksen muodostavat ulkomaiset osingot, joista ei hyvitetä ulkomailta maksettua osinkoveroa.

Esimerkki

Alli Ajoittaja ostaa yhtiön X-osakkeita 3 000 eurolla. Osakkeiden arvo nousee alle vuodessa kaksinkertaiseksi, joten Alli kotiuttaa voitot, ja sijoittaa ne uudelleen.

Jos Alli tekee osakekaupat ps-tilin sisällä, hänellä on 6 000 euroa sijoitettavaksi uudelleen, koska osakkeiden tuottoa ei säästöaikana veroteta.

Jos Alli sijoittaa osakkeisiin suoraan, hän maksaa ensin 3 000 euron myyntivoitosta veroa 840 euroa (28 %), joten hänelle jää uudelleensijoitettavaksi 5 160 euroa.

Kulut ja tappiot

Ps-tilin kuluilla ja sijoituksiin liittyviä tappioilla ei ole verotuksessa vähennysoikeutta. Ps-tilin palveluntarjoaja valitessa kulut kannattaa selvittää tarkasti, sillä kulut leikkaavat tuottoja ja pieniltäkin vaikuttavien vuosikulujen merkitys korostuu pitkällä aikavälillä.

Sijoittamisen kulut vaihtelevat ps-säästämisesäkin sijoituskohteiden mukaan, kun esimerkiksi osakkeiden tai rahasto-osuuksien ostoista ja myynneistä veloitetaan. Ps-tiliin voi liittyä lisäkuluja esimerkiksi tilin avaamisesta, tilin hallinnoinnista ja säästöjen nostosta.

Nostojen verotus

Kun ps-tilin säästöjä aletaan eläkeiässä nostaa, ne verotetaan pääomatulona. Veroa menee sekä säästö pääomasta että sille kertyneestä tuotosta, kun yleensä sijoittaja maksaa veroja vain sijoitusten tuotoista tai koroista.

Oikeastaan ps-tilin veroetu on veronmaksun siirtoa: säästöaikana saa verovähennyksiä,

mutta säästöt ja niiden tuotot verotetaan, kun varoja eläkkeellä nostaa. Verovähennysten lopullinen hyödyllisyys siis selviää vasta säästöajan lopussa, kun tiedetään, millainen tuotto säästöille ja veroedulle on saatu.

Koska eläkesäästäminen on jopa kymmeniä vuosia kestäväää säästämistä, ps-tiliin liittyy lainsäädännön muuttumisen riskejä. Pääomatulojen vero on tällä haavaa 28 prosenttia, mutta kahdenkymmenen vuoden kuluttua se voi olla jotain muuta.

Esimerkki

Pirjo Säästäjä teki suuntaa-antavat laskelmat 20 vuoden sijoituksille oletetulla 5 % vuosituotolla. Ps-tilillä hänen säästö pääomansa olisi kasvanut 173 600 euroon ja vapaasti säästään 124 990 euroon.

Pirjo laskee vielä säästöjen verotuksen: ps-tilillä häneltä menisi pääomatulovero koko säästö pääomasta, kun tavallisesti hän maksaisi veroa vain saamastaan myyntivoitosta.

	Vapaa säästäminen	Ps-tili
Pirjon vuotuiset säästöt	3 600 euroa	5 000 euroa (eli 3600+verotuki 1400)
Säästöt 20 vuoden kuluttua	72 000 euroa	100 000 euroa
Oletettu vuosituotto 5 prosenttia	+52 990 euroa	+ 73 600 euroa
Pääoma sijoituskauden lopussa	124 990 euroa	173 600 euroa
Veronalaiset tulot	myyntivoitto eli 52 990 euroa	koko pääoma eli 173 600 euroa
Vero (28 %)	-14 837 euroa	-48 608 euroa
Säästöt verojen jälkeen	110 153 euroa	124 992 euroa

Nostojen jaksottaminen

Ps-tilin säästöjä voi alkaa nostaa vasta, kun on saavuttanut yleisen eläkeiän. Tällä haavaa työeläkeläisissä määritelty vanhuuseläkeikä on 63 vuotta, mutta jos sitä muutetaan, muuttuu varhaisin mahdollinen nostoikä myös jo tehdyissä ps-tilisopimuksissa.

Ps-tiliin nostot on jaksotettava vähintään kymmenelle vuodelle. Jos aloittaa nostot yli 63-vuotiaana, nostoaikaa lyhennetään kahdella vuodella kutakin täyttä ikävuotta kohden. Vähintään nostoaika on kuitenkin kuusi vuotta.

Nostojen määrän on oltava nostoaikana tasainen. Vuosittainen nostojen enimmäissumma lasketaan jakamalla ps-tilillä olevien varojen määrä jäljellä olevien nostovuosien määrällä.

Esimerkki

Erkki Eläkesäästäjän ps-tilin rahastosijoitusten markkina-arvo oli 30 000 euroa, kun hän täytti 63 vuotta. Erkki alkoi sopimuksen mukaan nostaa tililtä varoja.

Ensimmäisenä vuonna Erkki sai nostaa tililtä kymmenesosan säästöistään. Hän myi siis rahasto-osuuksia 3 000 eurolla.

Toisena nostovuonna Erkin jäljellä olevien ps-säästöjen markkina-arvo oli laskenut 10 % eli 24 300 euroon. Nyt Erkki sai nostaa yhdeksäsosan säästöistään, joten hän myi rahasto-osuuksia 2 700 eurolla.

Kolmantena vuonna Erkin ps-tilillä olevien rahastosijoitusten arvo oli noussut 10 %, joten säästöjen markkina-arvo oli noin 23 760 euroa. Erkki sai nostaa potista kahdeksäsosan eli 2 970 euroa.

Kertanosto poikkeustilanteessa

Poikkeustilanteessa ps-tilin säästöt voi nostaa ennen virallista eläkeikää ilman korotettuja veroseuraamuksia. Poikkeustilanteita ovat vuoden kestänyt työttömyys, työkyvyttömyys tai osatyökyvyttömyys, avioero tai puolison kuolema.

Poikkeustilanteessa ps-säästöt voi nostaa kerralla. Säästöistä ja niille kertyneistä tuotoista menee pääomatulovero.

Jos muutoin nostaa ps-tilin säästöt ennen virallista eläke-ikää, säästöajan verovähennysten hyöty leikataan korottamalla nostojen verotusta. Ennenaikaisesta nostosta peritään pääomatuloverot korotettuna 50:llä prosentilla. Sama veronkorotus seuraa, jos nostaa säästöt alle kuudessa vuodessa.

Verotus säästäjän kuollessa

Ps-säästäjän kuollessa ps-tilin nostamatta jääneet säästöt siirtyvät kuolinpesään tai testamentinsaajalle.

Säästöt verotetaan ensin kuolinhetken arvon mukaan kuolinpesän tai testamentinsaajan pääomatulona. Sen jälkeen jäljellejäänyt osa verotetaan perintöverotuksessa perintönä.

Säästöjen ja muun perinnön määrästä riippuen perintövero on 0–13 prosenttia, silloin kun perilliset ovat säästäjän lapsia.

Esimerkki

Kun **Petteri Säästäjä** kuoli, häneltä jäi nostamatta 50 000 euroa ps-säästöjä, jotka **Pirkka**-poika peri. Säästöistä maksettiin nostettaessa pääomatulojen vero (28%), joten jäljelle jäi 36 000 euroa. Koska Petteriltä ei jäänyt muuta perintöä, Pirkka maksoi Petterin ps-säästöistä vielä perintöveroa 1 220 euroa.

Myyntivoiton ja -tappion verotus

Myyntivoittoa tai myyntitappiota syntyy, kun omaisuutta myydään. Myyntivoittoa (eli luovutusvoittoa) syntyy, kun myydyn omaisuuden myyntihinta on korkeampi kuin sen hankintahinta. Myyntitappiota (eli luovutustappiota) taas syntyy, kun omaisuus luovutetaan hankintahintaa alhaisemmalla hinnalla.

Myyntivoiton laskeminen

Myyntivoitot ilmoitetaan veroilmoituksessa pääomatuloina. Jokaisen kaupan tai muun luovutuksen voitto lasketaan erikseen. Voitosta tehtyjen vähennysten jälkeen koko jäännös on verotettavaa pääomatuloa.

Myyntivoiton vero on joitain poikkeuksia lukuun ottamatta 28 prosenttia. Oman vakituisen asunnon myyntivoitosta ei mene veroa enää kahden vuoden yhtäjaksoisen omistuksen ja asumisen jälkeen. Sijoitusrahaston tuotto-osuuksien vaihto saman rahaston kasvuosuuksiksi ja päinvastoin on verovapaata, mutta siirto saman tai eri rahastoyhtiön toiseen sijoitusrahastoon ei ole.

Jos vuoden aikana myytyjen arvopaperien tai muun omaisuuden kuin tavanomaisen koti-irtaimiston yhteenlasketut myyntihinnat ovat enintään 1 000 euroa, voitto on verovapaa riippumatta siitä, miten paljon voittoa sijoittaja on saanut. Auton ja oman asunnon verovapaata myyntiä ei oteta rajassa lukuun.

Esimerkki

Anne Berg on saanut rippilahjaksi osakkeita, joiden arvo on yhteensä 800 euroa. Annela on tarve saada rahaa, joten hyödyntää pienten kauppojen verovapautta ja myy 800 euron osakkeet.

Myyntivoiton laskemiseen on kaksi vaihtoehtoa: myyntihinnasta vähennetään todellinen hankintameno tai hankintameno-olettama. Verotettavan voiton määräytymiseen vaikuttavat omistusaika ja omaisuuden saamistapa.

Hankintameno-olettama

Yksityishenkilö voi käyttää luovutusvoiton laskemiseen todellisen hankintahinnan sijaan hankintameno-olettamaa. Silloin verotuksessa ilmoitetaan omaisuuden hankinta-aika, ja hankintameno-olettaman suuruus riippuu omistusasajasta.

Vähintään 10 vuotta omistetun omaisuuden hankintameno-olettama on 40 prosenttia myyntihinnasta. Alle 10 vuotta omistetun omaisuuden hankintameno-olettama on 20 prosenttia myyntihinnasta.

Näin alle 10 vuotta omistetun omaisuuden verotettavaksi voitoksi jää 80 prosenttia myyntihinnasta. Kun verokanta on 28 prosenttia, luovutusvoiton vero on 28 prosenttia 80 prosentista eli 22,4 prosenttia omaisuuden myyntihinnasta.

Vastaavasti yli 10 vuotta omistetun omaisuuden luovutusvoiton vero on 40 prosentin

hankintameno-olettaman mukaan 28 prosenttia 60 prosentista eli 16,8 prosenttia omaisuuden myyntihinnasta.

Jos verotuksessa käyttää hankintameno-olettamaa, ei omaisuuden myyntihinnasta voi vähentää omaisuuden ostamisesta tai myymisestä syntyneitä kuluja.

Jos arvo-osuusjärjestelmässä olevia arvopapereita tai sijoitusrahasto-osuuksia on hankittu eri aikoina, lähdetään siitä, että vanhimmat myydään ensiksi, ellei verovelvollinen pysty kirjallisesti osoittamaan muuta myyntijärjestystä. Muita kuin vanhimpia arvopapereita voi osoittaa myyneensä, kun arvopaperit ovat esimerkiksi eri arvo-osuustileillä.

Luovutusjärjestystä koskevat säännöt muuttuivat vuoden 2008 alusta. Aikaisemmin omistetun osakkeen perusteella merkityn uuden osakkeen hankinta-aika on sama kuin aikaisemman osakkeen hankinta-aika. Jos on ratkaistava uusmerkinnässä merkityn osakkeen ja aikaisemmin omistetun osakkeen keskinäinen saantijärjestys, on kantaosake hankittu ennen sen perusteella merkittyä osaketta. Koska kantaosake ja sen perusteella merkitty uusi osake katsotaan verotuksessa omistetun yhtä kauan, on niiden hankintameno-olettama yhtä suuri. Numeroiduista sijoitusrahasto-osuuksista voi myydyt osuudet yksilöidä merkintänumerojen perusteella.

Todellinen hankintameno

Jos omaisuuden todellinen hankintahinta (eli hankintameno) ja sen ostamisen ja myymisen kulut ovat olleet yhteensä suuremmat kuin 20 tai 40 prosentin hankintameno-olettama, kannattaa myyntivoiton veron laskemisessa käyttää todellista hankintahintaa. Vähennyskelpoisia kuluja ovat esimerkiksi välityspalkkiot ja varainsiirtoverot.

Lahjaksi saadun tai perityn omaisuuden hankintameno on perintö- ja lahjaverotuksessa käytetty verotusarvo. Lahjan myynnissäkin voi käyttää hankintameno-olettamaa, jos se on lahja- tai perintöverotusarvoa edullisempi vaihtoehto.

Esimerkkejä

Olli Osakas osti yli kymmenen vuotta sitten osakkeita, joista hän maksoi kuluineen 16 000 euroa. Hän myi ne 100 000 eurolla. Olli totesi, että 40 prosentin hankintameno-olettama on edullisempi vaihtoehto kuin todellinen hankintameno. Hänen luovutusvoitokseen jäi näin ollen 60 000 euroa, josta menee veroa 28 prosentin mukaan 16 800 euroa.

	<i>Todellinen hankintameno,</i> <i>euroa</i>	<i>Hankintameno-olettama,</i> <i>euroa</i>
<i>Myyntihinta</i>	100 000	100 000
<i>Hankintahinta</i>	-15 850	
<i>Välityspalkkio</i>	-150	
<i>Hankintameno-olettama</i>		-40 000
<i>Myyntivoitto</i>	84 000	60 000

Tuula Tupanen osti vuonna yli kymmenen vuotta sitten kiinteistön 60 000 eurolla, ja maksoi leimaveroa 3 600 euroa. Myöhemmin Tuula myi talonsa 84 000 eurolla. Hän maksoi siitä välityspalkkiota 2 500 euroa, joten voittoa jäi 17 900 euroa. Vero tästä on 5 012 euroa. Todellisten kulujen vähentäminen johti tässä tapauksessa edullisempaan tulokseen kuin hankintameno-olettama.

Myyntitappion vähennysoikeus

Omaisuuksien myynnistä syntyneet myynti- eli luovutustappiot ovat verotuksessa vähennyskelpoisia, mutta vain myyntivoitoista. Myyntitappiot vähennetään myyntivoitoista tappion syntymisvuoden ja kolmen seuraavan vuoden aikana. Muista pääomatuloista myyntitappioita ei voi vähentää. Tappioiden vähentämistä ei voi myöskään siirtää puolisolle.

Myyntitappiot ilmoitetaan sen vuoden veroilmoituksessa, jona tappio on syntynyt. Vanhimmat tappiot vähennetään ensimmäiseksi.

Jos kuitenkin vuoden aikana myydyin omaisuuden hankintameno ja luovutushinnat ovat olleet enintään 1 000 euroa, luovutustappiota ei voi vähentää. Rajaa määriteltäessä vakitukselta asunnon ja tavanomaisen koti-irtaimiston myyntiä ei oteta huomioon.

Oman asunnon tai tavanomaisen koti-irtaimiston luovutustappio ei yleensä ole vähennyskelpoinen. Oman asunnon myyntitappion saa vähentää vain silloin, jos asunto ei ole ollut omistajan omistuksessa ja omassa käytössä yhtäjaksoisesti kahta vuotta.

Luovutustappioksi katsotaan myös option raukeaminen ja arvopaperin lopullinen arvonalennus esimerkiksi konkurssissa.

Tappiota, joka syntyy, kun sijoitusvakuutuksen takaisinostoarvo on alempi kuin siihen sijoitettu rahamäärä, ei voi vähentää.

Joukkolainan kauppaan sovelletaan luovutusvoittoa ja -tappiota koskevia säännöksiä. Jos sijoittaja siis maksaa joukkovelkakirjasta ylikurssia, hän voi vähentää ylikurssin luovutustappiona vasta joukkovelkakirjan eräännyttyä tai myytyään sen.

Esimerkkejä

Ari Berg on ostanut yhtiön A osakkeita 200 eurolla ja yhtiön B osakkeita 850 eurolla. B:n osakkeiden arvo on laskenut ja on enää 200 euroa.

Jos Ari myy vain yhtiö B:n osakkeet, jää 650 euron luovutustappio vähentämättä. Siksi hänen kannattaa myydä myös yhtiö A:n osakkeet. Koska verovuonna myytyjen osakkeiden hankintameno on yli 1 000 euroa, Ari saa vähentää B:n osakkeiden luovutustappion.

Pekka Perijä myi 67 000 eurolla perintömökkinsä, jonka arvo oli perintöverotuksessa 75 000 euroa. Kiinteistövälittäjälle hän maksoi 2 600 euroa. Hänellä ei ollut myyntivuonna myyntivoittoa. Pekka ilmoitti 10 600 euron tappionsa veroilmoituksessaan.

Seuraavana vuonna Pekka sai 5 000 euron myyntivoitot osakekaupoistaan. Verottaja vähensi voitosta edellisen vuoden tappioita eikä Pekka näin ollen joutunut maksamaan myyntivoitosta veroa. Pekalle jäi käyttämätöntä tappiota 5 600 euroa, jota hän voi käyttää vielä kahtena seuraavana vuonna, jos myy jotain voitolla.

Myyntivoiton laskeminen erityistapauksissa

Myyntivoiton laskemisessa on joitain erityissääntöjä. Etenkin kun pörssiosakkeita on saatu tai hankittu jollain muulla tavalla kuin tavallisella kaupalla, niiden hankinta-ajan ja hankintahinnan määrittely voi poiketa tavanomaisesta.

Lahja

Lahjana saadun omaisuuden hankintamenona saa vähentää lahjaverotuksen perusteena olevan lahjoitushetken arvon tai hankintameno-olettaman.

Jos lahjan kuitenkin myy ennen kuin sen saamisesta on kulunut vähintään vuosi, hankintahinnaksi tulee lahjoittajan aikanaan maksama hankintameno tai vaihtoehtoisesti voi vähentää 20 prosentin hankintameno-olettaman. Lahjansaajalle tulee näin alle vuoden omistuksessa maksettavaksi vero lahjanantajan omistusaikana tapahtuneesta arvonnousta.

Jos lahjansaaja on maksanut lahjastaan lahjaveroa, hän voi saada siihen kevennystä pyytämällä oikaisua. Lahjan arvoa oikaistaan sillä luovutusvoiton verolla, jonka lahjansaaja olisi maksanut, jos hän olisi myynyt lahjan lahja-arvoon.

Esimerkkejä

Lasse Lahjakas sai isoäidiltään sijoitusrahasto-osuuksia, joiden arvo lahjaverotuksessa oli 15 000 euroa. Lasse myi osuutensa kahden vuoden päästä 17 000 eurolla ilman kuluja. Voittoa hänelle kertyi 2 000 euroa, josta hän maksoi veroa 560 euroa.

Minna Mallikas lahjoitti tyttärelleen **Tiinalle** tappiolla olevia osakkeita. Minna oli ostanut osakkeet 10 000 eurolla, ja niiden arvo oli lahjoituspäivänä 8 000 euroa.

Tiina maksaa osakkeista lahjaveron, joka lasketaan niiden lahjoituspäivän arvosta eli 8 000 eurosta. Lahjaveroa menee 380 euroa.

Tiina päättää myydä osakkeet alle vuoden kuluessa lahjoituksesta, kun niiden arvo on noussut 9 000 euroon. Tiinan hankintamenona käytetään Minnan aikoinaan osakkeista maksamaa hintaa (10 000 euroa), joten Tiinalle syntyy myyntitappioita 1 000 euroa (10 000 – 9 000).

Jos Tiinalle syntyy samana tai kolmena seuraavana vuonna myyntivoittoja, hän pystyy hyödyntämään tappion. Verohyöty tappiosta on 280 euroa (28 prosenttia).

Laila Lahjakas sai isältään 85 000 euron arvoisen osakepotin huhtikuussa 2008. Isä oli maksanut osakkeista 15 000 euroa. Lailalta perittiin osakkeista lahjaveroa 11 290 euroa. Laila myi osakkeet tammikuussa 2009 ja sai niistä 100 000 euroa. Lailan luovutusvoitoksi jäi 20 prosentin hankintameno-olettaman vähentämisen jälkeen 80 000 euroa, josta menee 22 400 euroa luovutusvoittoveroa.

Myyntihinta	100 000 euroa
(Isän maksama hinta* -15 000 euroa)	
Hankintameno-olettama	- 20 000 euroa
Luovutusvoitto	80 000 euroa
Vero 28 prosenttia	22 400 euroa

*ei käytetä, koska hankintameno-olettama on suurempi

Laila Lahjakas teki oikaisupyynnön lahjaverotuksensa korjaamiseksi. Lahjaverotusta oikaistaan siten, että lahjaverotusarvosta eli 85 000 eurosta vähennetään se veron määrä, joka Lailalle olisi määrätty, jos luovutushintana olisi ollut lahjaverotusarvo. Lahjan arvosta vähennettävä luovutusvoiton veron määrä lasketaan 20 prosentin hankintameno-oletta-
maa käyttäen. $0,28 \times (85\,000 - 0,20 \times 85\,000) = 19\,040$ euroa.

Lahjaveron oikaisu

Lahjan verotusarvo	85 000 euroa
Luovutusvoiton vero 28 %	-19 040 euroa
Lahjan uusi arvo	65 960 euroa
Lahjavero	8 244 euroa
Maksettu lahjavero	-11 290 euroa
Palautus	3 046 euroa

Lailan lahjaverotusta oikaistaan hakemuksesta niin, että lahjan arvosta 85 000 eurosta vähennetään edellä laskettu luovutusvoiton veron määrä 19 040 euroa. Erotuksesta 65 960 eurosta lasketaan uusi lahjavero 8 244 euroa. Maksuunpannun lahjaveron 11 290 euroa ja oikaistun lahjaveron erotus 3 046 euroa palautetaan Lailalle.

Jos luovutushinta alittaa käyvän arvon 25 prosenttia tai enemmän, sitä pidetään lahjanluonteisena luovutuksena. Silloin myyjälle voi syntyä siis verotettavaa voittoa, vaikka nimellisvoittoa ei syntyisikään.

Esimerkki

Matti Markkanen ostaa isältään 100 000 euron arvoiset osakkeet 20 000 eurolla. Matti maksaa 80 000 euron lahjastaan 8 210 euroa lahjaveroa. Isä on maksanut osakkeista aikanaan 50 000 euroa. Isälle lasketaan hankintameno suhteessa $20\,000/100\,000$ eli viidesosa hankintahinnasta. Hankintamenoksi saadaan siis 10 000 euroa. Isä saa Matin maksamasta 20 000 eurosta 10 000 euroa myyntivoittoa, josta hän maksaa veroa 2 800 euroa.

Perintö

Kun perillinen myy perimäänsä omaisuutta, myyntivoitto lasketaan käyttämällä hankintamenona perintöverotuksessa vahvistettua omaisuuden arvoa. Perintövero on lähisukulaisille edullisempi kuin pääomatulovero.

Jos perillinen myy perimäänsä omaisuutta heti perinnönjaon jälkeen, hankintameno on kuolinpäivän arvo.

Esimerkki

Pekka Perijä sai isoisältään sijoitusrahasto-osuuksia, joiden arvo oli kuolinpäivänä 25 000 euroa. Vaikka rahasto-osuuksien arvo perunkirjoitushetkellä oli hieman noussut, perukirjaan rahasto-osuudet merkitään kuolinpäivän kurssiin. Myös perintöverotuksessa näiden osuuksien arvot vahvistetaan perukirjaan merkityin mukaisesti 25 000 euroon. Kahden vuoden kuluttua Pekka myy perimänsä sijoitusrahasto-osuudet 30 000 eurolla. Hänelle kertyy myyntivoittoa 5 000 euroa, josta hän maksaa myyntivoitonveroa 1 400 euroa.

Ulkomaiset myyntivoitot

Suomessa yleisesti verovelvollinen henkilö on velvollinen maksamaan veroa Suomeen ulkomailla saamistaan myyntivoitoista. Vero lasketaan samalla tavoin kuin kotimainenkin myyntivoitto eli vero on 28 prosenttia voitosta.

Suomella on usean maan kanssa verosopimus kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi. Yleensä niissä on sovittu, että arvopapereiden myyntivoitosta verottaa ainoastaan henkilön asuinvaltio eli Suomi verottaa Suomessa asuvia. Vastaavasti ulkomailla asuva maksaa useimmiten veron asuinmaassaan.

Kiinteistöjen myyntivoitoista on myös sijaintimaalla usein verotusoikeus. Useissa verosopimuksissa asunto-osake rinnastetaan kiinteistöön. Kun henkilö joutuu maksamaan veroa myös ulkomailla, vero hyvitetään Suomessa. Verotusoikeuden jakautuminen maiden kesken on aina tarkistettava omaisuuden sijaintivaltion ja Suomen välisestä verosopimuksesta.

Osakkeet osakeannista

Maksullisessa osakeannissa eli uusmerkinässä vanhan omistuksen perusteella hankittujen osakkeiden hankintameno lasketaan jakamalla alkuperäisten ja uusien osakkeiden yhteenlaskettu hankintameno vanhojen ja uusien osakkeiden lukumäärällä. Myyntivoiton laskemisessa voi myös käyttää hankintameno-olettamaa.

Maksuttomassa annissa eli rahastoannissa saatujen osakkeiden hankintahinta saadaan jakamalla alkuperäisten osakkeiden hankintameno uusien ja vanhojen osakkeiden lukumäärällä.

Vanhoihin osakkeisiin liittyneille merkintäoikeuksille ei lasketa hankintahintaa, vaan niitä

myytäessä myyntihinnasta vähennetään hankintameno-olettama. Ennen vuotta 2005 rekisteröidyissä aneissa hankittujen osakkeiden hankintamenona pidetään kuitenkin niiden todellista merkintähintaa. Vaihtoehtoisesti voi vähentää hankintameno-olettaman.

Maksutta saatujen osakkeiden hankintameno on nolla, ja niiden myyntihinnasta voi vähentää hankintameno-olettaman.

Osakeanneissa hankittujen osakkeiden hankintameno-olettaman suuruus määräytyy alkuperäisten osakkeiden hankinta-ajasta. Jos osakkeenomistaja merkitsee enemmän osakkeita kuin mihin hänellä on merkintäoikeuksia, näin hankittujen osakkeiden omistusaika lasketaan uusien osakkeiden merkinnästä.

Esimerkkejä

Siiri Sijoittajalla on 100 vanhaa A:n osaketta, joista hän on aikoinaan maksanut 20 euroa kappale, yhteensä 2 000 euroa. Hän saa vuonna 2005 yhtiön rahastoannissa 10 osaketta, jolloin hänellä on 110 osaketta. Siirin vanhojen osakkeiden 2 000 euron hankintameno jaetaan 110:llä, jolloin hänen osakkeittensa hankintahinnaksi tulee 18,18 euroa kappale.

Siiri Sijoittajalla on 100 B:n osaketta, joiden hankintahinta on 10 000 euroa. B järjestää vuonna 2005 maksullisen osakeannin, jossa osakkeenomistajat saavat merkitä yhtä vanhaa osaketta kohden yhden uuden osakkeen 50 euron hintaan. Siiri käyttää merkintäoikeutensa ja hänen osakemääränsä kasvaa 200 osakkeeseen. Hän on maksanut uusista ja vanhoista osakkeista yhteensä 15 000 euroa. Kun maksettu summa jaetaan osakkeiden yhteismäärällä, osakkeiden hankintahinnaksi tulee annin jälkeen 75 euroa kappale.

Aimo Anti omisti yhtiö X:n osakkeita, joihin liittyvät merkintäoikeudet hän päätti myydä. Hän sai niistä myydessään 2 euroa kappaleelta. Luovutusvoittoa laskiessaan Aimo voi käyttää merkintäoikeuksien hankintamenona ainoastaan hankintameno-olettamaa. Aimo oli omistanut osakkeet alle 10 vuotta, joten hankintameno-olettama on 20 prosenttia eli tässä tapauksessa 0,4 euroa merkintäoikeudelta. Luovutusvoitoksi tulee 1,6 euroa merkintäoikeudelta.

Kalle Kalkattaja osallistui Soneran osakeantiin vuonna 2001. Antiehtojen mukaan kahdella vanhalla osakkeella sai merkitä yhden uuden osakkeen. Ennestään Kalle omisti 200 Soneran osaketta, jotka hän oli hankkinut 1998 Soneran listautumisen yhteydessä 45 markan kappalehintaan. Kalle käytti kaikki merkintäoikeutensa ja merkitsi 100 uutta Soneran osaketta hintaan 2,7 euroa kappaleelta. Kun Kalle aikanaan myy kyseiset osakkeet, hän joutuu valitsemaan, laskeeko osakkeiden myynnistä syntyvän luovutusvoiton todellisen hankintamenon mukaan vai käyttäkö hankintameno-olettamaa. Annissa merkittyjen osakkeiden todellinen hankintameno on Kallen maksama 2,7 euroa kappaleelta. Telian ja Soneran yhdistymisen yhteydessä Kalle sai annissa merkityistä

osakkeista 151 osaketta, joiden todellinen hankintameno saadaan jakamalla hankintameno 270 euroa 151:llä. Todelliseksi osakkeenhankintamenoksi saadaan 1,789 euroa. Hankintameno-olettamaa käytettäessä vuoden 2001 annissa merkittyjen osakkeiden omistusaika katsotaan alkaneeksi jo vuonna 1998, jolloin Kalle hankki osakkeet, joiden perusteella merkitsi osakkeet annissa.

Useassa erässä osakkeita ostanut joutuu laskemaan hankintameno kullekin ostoerälle erikseen.

Esimerkki

Olli Osakas oli ostanut yhtiö Y:n osakkeita kahdessa erässä, ensin 150 kappaletta hintaan 1 500 euroa ja toisen kerran 50 kappaletta hintaan 375 euroa. Yhtiön vuoden 2005 maksuttomassa annissa hän sai 200 osakkeellaan 100 osaketta maksutta. Myytyään kaikki osakkeet Olli ryhtyi laskemaan myyntivoittoaan, jota varten hänen on laskettava kummankin erän hankintameno.

	Alkuperäinen hankintameno euroa	määrä kpl	Uudet rahasto- annista kpl	yhteensä kpl	hankintameno euroa
I erä	1 500	150	75	225	1500/225=6,66
II erä	375	50	25	75	375/75=5,00

Ollin ensimmäisen osake-erän erän hankintameno olivat 6,66 euroa osakkeelta ja toisen erän 5 euroa osakkeelta.

Splitti

Kun yhtiö pilkkoo osakkeen arvon eli tekee niin sanotun splitin, osakkeiden lukumäärä muuttuu. Hankintameno saadaan jakamalla alkuperäinen hankintameno osakkeiden uudella lukumäärällä. Splitattujen osakkeiden hankinta-aika on verotuksessa alkuperäisten osakkeiden hankinta-aika.

Esimerkki

Noora Nokia osti maaliskuussa 1998 Nokian osakkeita 100 kappaletta hintaan 5,70 euroa kappaleelta eli maksoi yhteensä 570 euroa. Huhtikuussa Nokia ilmoitti nimellisarvon jakamisesta niin, että yhdestä osakkeesta tuli kaksi, jolloin Nooran osakkeiden määräksi tuli 200. Seuraavana vuonna osake splitattiin jälleen samassa suhteessa, jolloin osakemäärä oli jo 400. Vuonna 2000 osake jaettiin neljäksi. Nyt Nooralla on 1 600 osaketta, joiden hankintahinta on yhteensä 570 euroa ja 0,36 euroa kappaleelta.

Osakevaihto ja lunastus

Kun osakkeet on saatu yritysjärjestelyyn liittyneen osakevaihdon yhteydessä, osakkeiden hankinta-ajaksi ja hankintamenoksi tulevat vanhojen osakkeiden mukainen hankinta-aika ja -meno. Jos osakkeenomistaja saa osakkeiden sijasta tai lisäksi rahasuorituksen, tästä osuudesta joutuu maksamaan myyntivoiton veron kyseisenä verovuonna.

Jos osakkeita vaihdetaan muutoin, verotetaan vaihto kummankin osapuolen kannalta myyntinä. Myyntihinta on osakkeiden käypä arvo vaihtohetkellä.

Esimerkki

Pekka Pennonen merkitsi Kansallis-Osake-Pankin uusmerkinnässä vuoden 1994 marraskuussa 3 000 osaketta à 6,40 markkaa eli 19 200 markalla. Vuonna 1995 KOP-SYP - fuusiossa osakkeet vaihdettiin Meritan osakkeiksi suhteessa 3:1, joten Pekka sai 1 000 Meritan osaketta. Vuonna 1999 Pekka hyväksyi Nordbanken Holdingin vaihtotarjouksen, jossa yhdellä Meritan osakkeella sai 1,02 Nordbankenin osaketta. Pekka sai 1 020 Nordbankenin, sittemmin Nordean osaketta. Pekalle ei tullut mitään veroseuraamuksia fuusion eikä osakevaihdon vuoksi.

Kun Pekka myy Nordean osakkeet, niiden hankinta-aika on 14.11.1994 ja hankintameno 18,82 markkaa eli 3,17 euroa kappale.

Osakkeita osinkona

Osinkoina saatujen osakkeiden hankintameno on verotuksessa osakkeiden käypä arvo saantohetkellä. Hankintamenoksi katsotaan käypä arvo kokonaisuudessaan riippumatta siitä, että osa osinkotulosta on verovapaata tuloa. Osakkeiden hankinta-aika on se aika, jolloin ne on saatu.

Esimerkkejä

Kemira eriytti Tikkurilan pörssiin jakamalla keväällä 2010 osinkona Tikkurilan osakkeita. Neljällä Kemiran osakkeella sai yhden Tikkurilan osakkeen. Lisäksi Kemira jakoi käteisosinkoa 0,27 euroa osakkeelta. Verotuksessa Tikkurilan osakkeen hankintahinta on ensimmäisen kaupankäyntipäivän (30.3.2010) kaupankäyntimäärillä painotettu keskimääräinen, joka oli 15,80 euroa.

Kirsi Kemistillä oli 1 000 Kemiran osaketta, joten hän sai 250 Tikkurilan osaketta ja 270 euroa käteisosinkoa. Kirsin osinkoverot ovat yhteensä 827,12 euroa (Tikkurilan osakkeesta $250 \times 15,80 \times 19,6\% = 774,20$ ja käteisosingosta $270 \times 19,6\% = 52,92$).

Kirsin käteisosinko menee kokonaisuudessaan osinkoverojen ennakonpidätykseen, ja loput 557,12 euroa hän maksaa lopullisessa verotuksessa jäännösveroina.

Kun Kirsi aikanaan myy Tikkurilan osakkeet, myyntivoiton verotuksessa niiden hankinta-ajaksi tulee 30.3.2010 ja hankintahinnaksi 15,80 euroa kappaleelta. Kirsin Kemiran osakkeiden hankintahintaan ja -aikaan Tikkurilan eriyttäminen ei vaikuta.

UPM-Kymmene maksoi toukokuussa 1997 osan osingoistaan Rauman osakkeilla. Rauman osakkeen arvo oli osingonjaossa 18,35 euroa (109,11 mk). Rauman ja Valmetin sulautuessa 1999 osakkeet muutettiin Metson osakkeiksi niin, että yhtä Rauman osaketta kohden sai 1,08917 Metson osaketta.

Meri Metsolalla oli 100 Rauman osaketta ja nyt hänellä on 108 Metson osaketta. Lisäksi hänelle maksettiin sulautumisen yhteydessä rahaa, koska lukumäärässä ei päädytty kokonaislukuun. Osakkeiden hankintahinta on yhteensä 1 835 euroa ja osaketta kohden 16,99 euroa.

Osakkeita bonuksena

Valtionyhtiöiden yksityistämisten yhteydessä yksityishenkilöille annettiin bonusosakkeita. Verotuksessa bonusosakkeen antaminen katsotaan hinnanalennukseksi, jolloin alkuperäinen hankintahinta jaetaan osakkeiden uudella lukumäärällä.

Esimerkki

Eila Energia merkitsi vuonna 1995 tuhat Nesteen osakkeita 78 markan kappalehintaan. Pidettyään osakkeita vuoden, osakkeenomistajat saivat yhden bonusosakkeen kymmentä omistamaansa osaketta kohden. Eilan osakkeiden määrä nousi 1 100 kappaleeseen. Kun Imatran Voima ja Neste fuusioituivat, Eila sai yhdellä Nesteen osakkeella 5,5 Fortumin osaketta. Fuusion jälkeen hänellä oli yhteensä 6 050 osaketta.

Eila päätti myydä osan osakkeista ja ryhtyi miettimään osakkeittensa myyntivoiton verotusta. Hankinta-aika on vuosi 1995, jolloin hän merkitsi Nesteen osakkeet. Koko osakemäärän hankintahinta on hänen Nesteen osakkeista silloin maksamansa 78 000 markkaa. Kun hankintahinta jaettiin merkittyjen ja myöhemmin saatujen osakkeiden yhteismäärällä, saatiin yhden osakkeen hinnaksi 12,89 markkaa eli 2,17 euroa.

Eila Energialla oli keväällä 2005 Fortumin osakkeita 1 000 kappaletta. Hänelle maksettiin käteisosinkoa 0,58 euroa osakkeelta. Lisäksi hän sai 250 Neste Oilin osaketta, joiden arvo oli 15 euroa osakkeelta, yhteensä 3 750 euroa.

Eilan osingon määrä on yhteensä 4 330 euroa (580+ 3 750), josta hän maksoi veron. Myöhemmin, kun Eila myy osinkona saamansa Neste Oilin osakkeet, niiden hankinta-aika on huhtikuu 2005 ja hankintahinta 15 euroa osakkeelta.

Jakautumisessa saadut osakkeet

Kun yhtiö muutetaan kahdeksi tai useammaksi yhtiöksi, tapahtuu jakautuminen eli diffuusio. Jakautuvan yhtiön osakkeenomistajille annetaan jakautumisvastikkeeksi yleensä uuden yhtiön osakkeita.

Uuden yhtiön osakkeiden vastaanottamisesta ei tule osakkeenomistajalle veroseurauksia. Myyntivoiton verotuksessa molempien yhtiöiden osakkeiden omistusajan katsotaan alkaneen silloin, kun osakkeenomistaja on hankkinut jakautuneen yhtiön osakkeet. Alkuperäinen hankintahinta jaetaan osakkeiden kesken. Yleensä yhtiöt lähettävät kirjeen, josta jakosuhte ilmenee. Kirje tulee säilyttää verotusta varten.

Esimerkkejä

Lasse Tikalla oli Lassila & Tikanojan osakkeita, kun yhtiö päätettiin vuonna 2001 jakaa kahdeksi yhtiöksi. Yhdellä osakkeella sai yhden uuden Lassila & Tikanojan osakkeen ja yhden J.W. Suominen Yhtymän osakkeen.

Vanhan osakkeen hankintameno jaetaan uusien osakkeiden hankintamenoiksi siten, että 71,6 % vanhasta hankintamenoista siirtyy uuden Lassila & Tikanojan ja 28,4 % J.W. Suominen Yhtymän osakkeiden hankintamenoiksi.

Lasse oli maksanut vanhoista osakkeista 12 euroa kappale. Lassen uusien Lassila & Tikanojan osakkeitten hankintameno on 8,59 euroa ja J.W. Suominen Yhtymän osakkeitten hankintameno 3,41 euroa.

Kosti Kovasella oli 100 Koneen osaketta, kun yhtiö jakautui. Hän oli maksanut osakkeista 6,90 euroa kappale.

Kosti sai vanhoja Koneen osakkeita vastaan 100 uuden Koneen ja 100 Cargotecin osaketta. Jakautumisen jälkeen Kostin uuden Koneen osakkeen hankintahinta on 4,45 euroa ja Cargotecin osakkeen 2,45 euroa, koska uuden Koneen hankintameno on 64,5 prosenttia jakautuneen yhtiön alkuperäisestä hankintamenoista ja Cargotecin 35,5 prosenttia.

Pääomanpalautus

Pörssi-yhtiö voi osinkojen sijaan palauttaa osakkeenomistajille pääomia. Verotuksessa pääomanpalautus rinnastuu luovutukseen.

Jos palautus on osaketta kohden suurempi kuin kyseisen osakkeen hankintahinta, tuloutuu erotus luovutusvoittona. Jos palautus taas on pienempi kuin hankintameno, palautus vähennetään hankintahinnasta.

Osakkeenomistajan hankintameno siis pienenee palautuksen verran. Kun osakkeet aikanaan myydään, myyntivoitto on palautuksen verran suurempi tai myyntitappio palautuksen verran pienempi kuin se olisi ollut ilman palautusta.

Esimerkkejä

Antti Apteekkarilla oli 200 Orionin A-osaketta, joista hän oli maksanut 11,20 euroa kapaleelta. Orion maksoi 7.4.2010 osinkoa 1,00 euroa osakkeelta ja pääomanpalautusta 0,10 euroa osakkeelta.

Antti sai osinkotuloja 200 euroa, ja niistä meni veroa 39,20 euroa (19,6 %).

Pääomanpalautus pienensi Antin alkuperäistä osakkeiden hankintahintaa 0,10 eurolla 11,10 euroon. Pääomanpalautus vaikuttaa osakkeesta maksettavaan myyntivoiton tai -tappion veroon vasta kun Antti myy osakkeet.

Pekka Puhelias osti keväällä 2006 tuhat teleyhtiö Elisan osaketta hintaan 18 150 euroa.

Elisa palautti 1.4.2008 osakkailleen pääomaa 1,80 euroa osakkeelta.

Pekka myi Elisan osakkeet myöhemmin yhteishintaan 17 500 euroa, jolloin pääomanpalautus kasvatti Pekan veronalaista myyntivoittoa ja maksettavien verojen määrää.

Myyntihinta	17 500 euroa
Pääoman palautus	1 800 euroa
Ostohinta	-18 150 euroa
Veronalainen myyntivoitto	1 150 euroa

Vaihtovelkakirja- ja optiolaina

Vaihtovelkakirjat voi vaihtaa lainaehtojen mukaisesti osakkeisiin. Vaihto ei vielä laukaise myyntivoiton verotusta. Osakkeita myydessä niiden hankinta-aikana pidetään vaihtovelkakirjan merkintäaikaa ja osakkeen hankintahintana vaihtovelkakirjan ja osakkeen yhteenlaskettua merkintähintaa.

Optiolainaan liittyy optiotodistuksia, jotka oikeuttavat merkitsemään tietyin ehdoin yhtiön uusia osakkeita. Velkakirja ja optiotodistukset voidaan myydä erikseen. Kun näin tehdään, optiolainan velkakirjan hankintamenona pidetään lainan käypää arvoa sitä liikkeelle laskettaessa. Optiotodistuksen osalta voidaan käyttää myös hankintameno-olettamaa. Optiotodistuksilla hankittujen osakkeiden hankinta-aika on sama kuin optiotodistuksen hankinta-aika.

Asiakkaana saadut optiot

Jos yritys jakaa asiakkailleen maksutta oikeuksia eli optioita merkitä yhtiön osakkeita, kuten Stockmann on tehnyt, optioiden hankintahinta on 0.

Kun optioilla merkityt osakkeet myydään, niiden hankintahinta on osakkeista maksettu hinta ja hankinta-aika osakkeen sitova merkintäaika.

Työsuhdeoptiot

Työsuhdeoptioita eli työsuhteeseen perustuvaa oikeutta merkitä tai saada osakkeita käypää arvoa alempaan hintaan verotetaan ansiotulona. Vero on maksettava siltä vuodelta,

jolloin optiota käytetään tai myydään. Optiosta saatu etu lisätään kyseisen vuoden ansiotuloihin, ja marginaaliveroprosentti ratkaisee veron määrän.

Optiot ja termiinit

Optio- ja termiinikaupassa saatu voitto on veronalaista pääomatuloa. Termiinikaupasta ei saa kuitenkaan vähentää hankintameno-olettamaa. Termiinien myyntihinnasta voi vähentää hankintahinnan ja ostosta ja myynnistä aiheutuneet kulut.

Warrantti

Warrantin myyntivoiton tai myyntitappion verotus menee samoin kuin muidenkin arvopapereiden eli lasketaan todellinen voitto tai käytetään hankintameno-olettamaa. Warranttien hankintahintana pidetään niistä maksettua hintaa lisättynä mahdollisilla osto- ja myyntikuluilla.

Jos warrantilla tehdään osakekauppa, on epäselvää, miten osakkeiden hankintameno lasketaan.

Korkovähennykset ja alijäämähyvitys

Korkovähennykset tehdään pääomatuloista. Vähennyskelpoisia korkoja ovat oman asunnon, tulon hankkimiseen otettujen lainojen sekä valtion takaamien opintolainojen korot. Tulonhankkimisvelkoja ovat esimerkiksi osakkeiden, vuokrattavien huoneistojen tai metsän hankintaan otetut lainat. Näiden lainojen kulutkin ovat vähennyskelpoisia, kun taas asunto- ja opintolainojen kulut eivät ole.

Omassa käytössä olevan vapaa-ajan asunnon tai muun niin sanotun kulutusluoton korot eivät ole vähennyskelpoisia, eivät myöskään verovapaan tai korkotulon lähdeveronalaisen tulon hankkimiseen otettujen velkojen korot. Nykyisessä verotuskäytännössä on epäselvää, hyväksytäänkö sijoitusvakuutukseen sijoitetun lainan korot tulonhankkimislainan korkoina vähennyskelpoisiksi.

Esimerkki

Maija Markkanen ryhtyi laskemaan pääomatuloistaan menevää veroa. Hänellä ei ollut ansiotuloja, mutta hänelle oli maksettu osinkoja pörssiyhtiöstä 1 500 euroa ja sijoitusrahaston tuottoa 500 euroa. Asuntolainan korot olivat 2 530 euroa ja arvo-osuustilimaksut 82 euroa.

Pääomatuloveron arvioimiseksi Maijan on laskettava osingon verotettava osuus ja sitten vähennettävä menot. Verotettava osuus osingosta on $70\% \times 1\,500$ euroa eli 1 050 euroa.

Verotettava osinkotulo	1 050 euroa
Rahaston tuotto	500 euroa
Pääomatulot yhteensä	1 550 euroa
Korot	- 2 530 euroa
Muut kulut	- 82 euroa
Oma vastuu	50 euroa
Pääomatulojen alijäämä	- 1 012 euroa

Alijäämähyvitys

Jos pääomatuloista tehtäviä vähennyksiä on enemmän kuin pääomatuloja, syntyy alijäämä. Yksinäinen henkilö voi vähentää alijäämästään 28 prosenttia, kuitenkin enintään 1 400 euroa ansiotulojensa veroista.

Puolisot saavat molemmat alijäämähyvityksen. Enimmäismäärä tulee yhdellä hengellä täyteen 5 000 euron suuruisesta alijäämästä. Alijäämähyvityksestä voi siirtää puolison hyväksi sen osan, jonka vähentämiseen omat verot eivät riitä.

Jos alijäämää on enemmän kuin verovuonna voi vähentää, muuttuu alijäämä tappioksi. Sen saa vähentää kymmenenä seuraavana verovuotena pääomatuloista.

Myyntitappion voi kuitenkin vähentää pelkästään myyntivoitoista, ja vain myyntitappion syntymisvuonna sekä kolmena seuraavana vuonna. Eläkevakuutusmaksujen tai ps-tilille siirrettyjen säästöjen perustella ei vahvisteta tappiota, vaikka ne ylittäisivät vähennysmahdollisuudet.

Ensiasunnon korkojen alijäämähyvyitys on 30 prosenttia asunnon käyttöönottovuodelta ja yhdeksältä seuraavalta vuodelta.

Alijäämähyvityksen enimmäismäärät, euroa

<i>Yksinäinen</i>	<i>1 400 euroa</i>
<i>Aikuinen ja 1 lapsi</i>	<i>1 800 euroa</i>
<i>Aikuinen ja useampia lapsia</i>	<i>2 200 euroa</i>
<i>Puolisot</i>	<i>2 800 euroa</i>
<i>Puolisot ja 1 lapsi</i>	<i>3 200 euroa</i>
<i>Puolisot ja useampia lapsia</i>	<i>3 600 euroa</i>

Esimerkki

Mikko Markkasella on korkomenoja 3 000 euroa ja osinkotuloja 3 000 euroa, joista verotettavaa $70 \% \times 3\,000$ euroa eli 2 100 euroa. Alijäämää syntyy näin ollen $3\,000$ euroa - 2 100 euroa eli 900 euroa. Alijäämähyvyitys on $28 \% \times 900$ euroa eli 252 euroa. Mikko saa vähentää koko alijäämähyvityksen ansiotulojensa verosta.

Lahjoitusten ja perintöjen verotus

Valtio perii lahjoituksista ja perinnöistä veroa perintö- ja lahjaveroasteikon mukaan (ks. veroasteikot oppaan lopussa). Verotusta sovelletaan yleensä Suomessa asuviin henkilöihin riippumatta omaisuuden sijaintipaikasta.

Verotettavan lahjan alaraja on 4 000 euroa ja verotettavan perinnön alaraja 20 000 euroa. Perintö- ja lahjaverotuksessa on kaksi veroluokkaa, joissa noudatetaan eri veroasteikkoja. Veroluokkaan I kuuluvat muun muassa aviopuoliso ja suoraan ylenevässä tai alenevässä polvessa olevat perilliset. Veroluokkaan II kuuluvat muut sukulaiset ja vieraat.

Kolmen vuoden kuluessa annetut lahjat lasketaan yhteen ja veron suuruus määräytyy yhteissumman mukaan.

Verotuksen näkökulmasta lahjakirjassa on hyvä ilmaista selvästi, että kyseessä ei ole ennakkoperintö. Ennakkoperinnöt nimittäin lasketaan ilman aikarajoitusta yhteen perintöosuuden kanssa, mikä nostaa progressiivisen veroasteikon vuoksi lopullisesta perinnöstä maksettavaa veroa. Molemmat puoliset voivat antaa lapsilleen ja heidän jälkeläisilleen samoin kuin kenelle tahansa muullekin lahjoja erikseen. Arvopaperilahjoitusten verotusarvo perustuu niiden käypään arvoon.

Lahjanluonteisessa kaupassa on maksettava lahjaveroa, jos kauppahinta tai muu vastike on enintään kolme neljäsosaa käyvästä arvosta.

Lahjaa antaessa on hyvä muistaa, että lahjana saatua omaisuutta ei aina kannata myydä ennen kuin on kulunut vähintään vuosi lahjan saamisesta. Vuoden omistusaajan jälkeen omaisuuden myyntihinnasta voi vähentää hankintamenon eli omaisuuden arvon lahjoitushetkellä. Esimerkiksi pitkään omistettujen osakkeiden myynnin yhteydessä tämä voi merkitä suurta verosäästöä.

Jos lahjansaaja myy osakkeet ennen vuoden rajapyykkiä, myyntihinnasta vähennettäväksi hankintahinnaksi tulee joko lahjanantajan aikanaan maksama hankintameno tai 20 prosentin hankintameno-olettama. Näin lahjansaaja joutuu siis maksamaan myyntivoiton veroa lahjanantajan omistusaikana tapahtuneesta arvonnoususta. (Ks. esimerkit lahjan arvostussäännöistä luvussa Myyntivoiton laskeminen erityistapauksissa).

Lahjaveroilmoitus

Lahjansaajan on kolmen kuukauden kuluessa lahjoituksesta annettava lahjanantajan verotoimistolle lahjaveroilmoitus. Lomakkeita saa verotoimistoista ja verohallinnon verkkopalvelusta www.vero.fi. Ilmoitusta ei tarvitse antaa, jos lahja jää verovapaaksi eli on alle 4 000 euroa. Veroilmoitus on kuitenkin tehtävä, jos samalta antajalta saa kolmen vuoden kuluessa useampia lahjoja, joiden arvo yhteensä ylittää verovapaan lahjan rajat.

Joskus lahjoitukset kannattaa ilmoittaa verottajalle, vaikka ne jäisivätkin verovapaiksi. Tällöin lahjoitetulle omaisuudelle saadaan lahjaverotuksessa vahvistettu arvo.

Jos lahjaveroilmoitusta ei ole annettu, voidaan myyntihinnasta vähentää käypä arvo, jos se on yksiselitteisesti todettavissa. Esimerkiksi pörssiosakkeiden ja rahasto-osuuksien käypä arvo on yksiselitteisesti todettavissa jälkikäteenkin.

Perheen sisäinen lahjoitus on ilmoitettava maistraatille, jotta se sitoo lahjanantajan velkoja. Ilmoitusvelvollisuus ei koske tavanmukaisia lahjoja.

Hallintaoikeus

Testamentilla tai lahjana saadusta hallintaoikeudesta ei mene perintö- tai lahjaveroa. Hallintaoikeuksilla voidaan pienentää perintö- ja lahjaverojen määrää (ks. seuraava luku).

Verosuunnittelu

Verotus vaikuttaa sijoituksen lopulliseen tuottoon. Verosuunnittelun avulla voi lisätä käteen jäävää tuloa.

Verosuunnittelu kannattaa aina tehdä etukäteen ja mieluiten asiantuntijan avustuksella. Vaikka verotuksessa on paljon nyrkkisääntöjä, viime kädessä siinä on kyse lakien tulkinnaasta.

Verotuksen rooli sijoituspäätöksissä on hyvä pitää rajallisena. Pelkästään verotuksen näkökulmasta esimerkiksi osakkeita kannattaisi ostaa kalliilla ja myydä halvalla, jolloin myyntivoiton vero jäisi pieneksi. Harvoin sijoittaja haluaa kuitenkaan ostaa kalliilla ja myydä halvalla.

Lisäksi kannattaa muistaa, että veronkierto on kiellettyä. Veronkierrolla tarkoitetaan keinoitekoisia järjestelyjä, jotka tehdään vain verojen välttämiseksi tai minimoimiseksi.

Kauppojen ajoitus

Verotuksessa omaisuuden hankkimisen ja myymisen ajat ovat ratkaisevia, koska ne vaikuttavat siihen, miten kaupoista syntyneet myyntivoitot tai -tappiot lasketaan.

Verotusta varten on tärkeää säilyttää tositteet, joista selviävät omaisuuden hankinta-aika ja hankintahinta. Myös arvo-osuustilien tiliotteet arvopaperien kaupoista, osakeanneista, osakemäärien muutoksista, tiedot fuusioista on syytä säilyttää. Myös kuitit sijoitusasuntojen sekä kiinteistöjen kunnostamisesta voivat olla tarpeen.

Tappiolla myyminen

Tappiolla myyminen on yleensä sijoittajalle myrkyä, mutta aina tappioita ei voi välttää. Lievennystä tuo se, että myyntitappiot voi verotuksessa vähentää muista myyntivoitosta.

Hyvä nyrkkisääntö tappiolla myymiseen on, että tappiolla kannattaa myydä silloin, kun muun omaisuuden myynnistä on kertynyt verotettavaa voittoa.

Esimerkki

Sami Suunnittelija myi vuonna 2009 reilun vuoden omistamiaan X-yhtiön osakkeita, kun niiden kurssi oli romahtanut 25 prosenttia ja hinta painunut 3 750 euroon. Samille syntynyt 1 250 euron myyntitappio jäi verotuksessa hyödyntämättä, sillä hänelle ei samana vuonna kertynyt lainkaan myyntivoittoja.

Sami omistaa yhä toissavuonna hankkimiaan Y-yhtiön osakkeita. Y:n kurssi on noussut 40 prosenttia, joten Sami päättää kotiuttaa voitot ja samalla hyödyntää vanhojen tappioiden vähennysoikeuden.

Sami myi Y-osakkeet 5 600 euron hintaan, ja myyntivoitto on 1 600 euroa.

Kun myyntivoitosta vähennetään X-osakkeista syntynyt myyntitappio, Samin myyntivoitto pienenee 350 euroon (1600-1250). Sami maksaa myyntivoiton veroa 98 euroa (28% 350 eurosta), kun ilman myyntitappioita häneltä olisi mennyt veroa 448 euroa (28% 1 600 eurosta).

Edestakaiset osakekaupat

Osakesijoittajalle voi olla tarkoituksenmukaista tehdä edestakaisia osakekauppoja eli myydä ja ostaa saman yhtiön osakkeita lyhyelläkin aikavälillä. Tappiolla myymisen ja osakkeiden takaisinoston avulla voi esimerkiksi alentaa salkussa olevien osakkeiden hankintahintaa.

Tappioiden realisoiduttua pystyy verotuksessa vähentämään kaupoista syntyneet myyntitappiot muista myyntivoitoista. Edestakaiset osakekaupat pitää kuitenkin tehdä avoimesti pörssissä, sillä muutoin verottaja voi tulkita kaupat veronkierroksi. Edestakaisen osakauppojen väliin on hyvä jäädä muutama päivä, joiden aikana osakkeen kurssi on avoimesti markkinoiden määrättävissä. Lyhyempi varo aika hyväksyttäneen, jos sijoittaja harrastaa muutoinkin päiväkauppaa tai ylimyyntiä.

Osingonjako

Jos on tekemässä osakekauppoja osingonjaon aikoihin, ajoituksessa kannattaa ottaa huomioon, että myyntivoiton vero on korkeampi kuin osinkotulon. Mahdollisimman suuren hankintamenon voi saada ostamalla osakkeet juuri ennen osingonjakoa ja vastaavasti mahdollisimman pienen luovutushinnan saa myymällä osakkeet heti osingonjaon jälkeen. Osakkeesta irtoava osinko alentaa kurssia yleensä tilapäisesti, ja kurssi usein nousee lähipäivinä entiselle tasolleen.

Lahjoitukset pienissä erissä

Perinnön jakamisessa ja lahjojen antamisessa voi tehdä verosuunnittelua pitkällä aikavälillä. Lahjoituksia voi antaa sellaisissa erissä, ettei lahjaveroa mene lainkaan tai menee vain vähän.

Alle 4 000 euron lahjat ovat verovapaita. Verovapautta koskee kolmen vuoden sääntö eli saman lahjoittajan kolmen vuoden aikana samalle lahjansaajalle antamat lahjat laskeetaan yhteen.

Lahjoitukset kannattaa yleensä myös ajoittaa niin, että lahjansaajan ei tarvitse myydä niitä, ennen kuin lahjan saamisesta on kulunut vähintään vuosi. (Ks. myyntivoiton laskeminen erityistapauksissa.

Esimerkki

Yhdestä 20 000 euron lahjoituksesta menee 1 veroluokassa veroa 1 310 euroa, mutta 5 000 euron lahjoituksesta 170 euroa, joten neljässä erässä annettuna lahjaveropienenee yhteensä 680 euroon. Lahjoitusten välien tulee olla vähintään kolme vuotta.

Perintö suoraan lapsenlapsille

Jos varallisuutta lahjoitetaan tai määrätään testamentilla lapsenlapsille, säästetään yhden sukupolven perintövero. Testamentin tekemällä voidaan siirtää varallisuutta lainmukaisesti perimysjärjestyksestä poiketen kenelle tahansa. Kun testamentinsaajalle siirtyvä varalli-

suus jää alle 20 000 euron verotettavan rajan, hän saa tuon varallisuuden ilman perintöveroa. Testamentilla voidaan antaa esimerkiksi rahaa jokaiselle lapsenlapselle tai kummilapselle 19 990 euroa ilman perintöveroa.

Perilliset voivat itsekin luopua perinnöstä jälkeläistensä hyväksi. Kokonaisverojen määrää alentaa tällöin myös perinnön jakautuminen useammalle perilliselle.

Kuolinpesien oman asunnon myyntivoiton verotusta voi yleensä pienentää osituksella, jolla asunto siirretään kokonaan lesken nimiin ennen myyntiä. Leski saa tällöin vainajan omistamalta osin hyväkseen vainajan hankinta-ajankohdan ja hinnan sekä tätä kautta yleensä myös kahden vuoden omistusaikana tapahtuneen asumisensa perusteella myönnettävän verovapauden. Muuten oman asunnon luovutusvoiton verovapaus koskee vain lesken omistamaa osuutta, jos perilliset eivät ole asuneet asunnossa perittävän kuoleman jälkeen vähintään kahta vuotta.

Esimerkki

Matti Manilta jäi kuollessaan 300 000 euron omaisuus. Hänellä on tytär ja poika, jotka kumpikin joutuisivat maksamaan 150 000 euron osuudestaan perintöveroa 15 200 euroa. Tytär **Taina Tarkka** päättää luopua perinnöstään kolmen lapsensa hyväksi, joten hän ei maksa perintöveroa. Kunkin lapsen perintöosuus on 50 000 euroa, josta perintöveroa menee 2 500 euroa eli lapsenlapsilta yhteensä 7 500 euroa.

Hallintaoikeuden käyttö

Hallintaoikeuksilla voidaan pienentää perintö- tai lahjaveron määrää. Hallintaoikeuden haltija saa omaisuuden tuoton ja maksaa omaisuuden ylläpitokulut. Jos hallintaoikeus on syntynyt lain tai testamentin nojalla, kyseistä omaisuutta ei voida ulosmitata omistajan velasta.

Lasten perintöverojen määrää alentaa tuntuvasti se, että puoliset tekevät keskinäisen hallintaoikeustestamentin. Keskinäinen omistusoikeustestamenttikin voidaan ottaa vastaan pelkästään hallintaoikeustestamenttina, jolloin veroseuraamukset ovat samat, kuin testamentti olisi alun perin tehty keskinäisenä hallintaoikeustestamenttina. Myös arvopapereita voi lahjoittaa niin, että lahjoittaja pidättää itsellään hallinta- ja tuotto-oikeuden.

Lahjakirjassa pidätetty elinikäinen hallinta- tai tuotto-oikeus alentaa saajan lahjaveroa. Huojennus on sitä suurempi mitä nuorempi lahjanantaja on. On kuitenkin huomattava, että yleensä hallinta- ja tuotto-oikeuden pidättänyttä edelleen verotetaan lahjoitetun omaisuuden tuotosta tuloverotuksessa sekä arvosta kiinteistöverotuksessa.

Hallintaoikeuden vuosiarvo eli osuus käyvästä arvosta riippuu omaisuuden laadusta. Asunnon vuosituottoarvo on yleisesti 5 prosenttia ja vapaa-ajan asunnon 3 prosenttia. Muu omaisuus arvostetaan todellisen vuositulon mukaan, esimerkiksi keskimääräisen osinkotulon mukaan. Elinikäisyys otetaan huomioon hallintaoikeuden haltijan iän mukaan seuraavasti:

Hallintaoikeuden haltijan ikä	Luku, jolla vuositulon määrä kerrotaan
alle 44	12
44–52	11
53–58.....	10
59–63.....	9
64–68.....	8
69–72.....	7
73–76.....	6
77–81.....	5
82–86.....	4
87–91.....	3
yli 92.....	2

Esimerkki

Mökkiset lahjoittavat kesäasunnon kolmelle lapselleen, mutta pidättävät itselleen elinikäisen käyttö- ja hallintaoikeuden. Kesäasunnon käypä arvo on 60 000 euroa. Mökkiset ovat 55-vuotiaita. Hallintaoikeuden vuosiarvo on 3 prosenttia ja iästä johtuva kerroin 10, joten 30 prosentin vähennyksen jälkeen lahjavero määrätään 42 000 euron mukaan. Kukin lapsi saa sekä isältä että äidiltä 7 000 euron arvoisen lahjan, jolloin kukin heistä maksaa lahjaveroa 2 x 310 euroa eli 620 euroa. Etu hallintaoikeudesta on 220 euroa kullekin edunsaajalle.

Hallintaoikeuden päättyminen

Kun hallintaoikeus päättyy hallintaoikeuden haltijan kuolemaan, saa omistaja omaisuuteen täyden omistus- ja hallintaoikeuden ilman veroseuraamuksia. Jos sen sijaan hallintaoikeuden haltija luopuu eläessään hallintaoikeudesta, katsotaan hallintaoikeuden sen hetkinen arvo lahjaksi omaisuuden omistajalle. Hallintaoikeuden verohyöty yleensä menetetään, jos hallintaoikeuden kohteena oleva omaisuus myydään tai hallintaoikeus muutoin puretaan hallintaoikeuden haltijan eläessä.

Esimerkki

Täytettyään 65 vuotta leskeksi jäänyt rouva **Mökkinen** lopettaa mökillä käynnit. Lapset päättävät myydä kesäasunnon 180 000 eurolla. Luovutusvoittoverojen lisäksi lasten maksettavaksi tulee lahjavero hallintaoikeuden sen hetkisestä arvosta. Jokainen kolmesta lapsesta maksaa lahjaveroa 828 euroa. Lahjaveroa tulee siten maksettavaksi enemmän kuin hallintaoikeuden pidättäminen aikanaan alensi lahjaveroa.

Veroasteikot 2010

Tuloverotus

Valtion tuloveroasteikko

Verotettava ansiotulo, euroa	Vero alarajalla, euroa	Vero alarajan ylittävästä tulon osasta, prosenttia
15 200 - 22 600	8	6,5
22 600 - 36 800	489	17,5
36 800 - 66 400	2 974	21,5
66 400 -	9 338	30,0

Ansiotuloista maksetaan progressiivisen valtionveron lisäksi kunnallisvero, kirkollisvero ja sairausvakuutusmaksu. Työnantaja perii palkasta ja palkkioista vielä työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksut, joiden vähennysoikeus on otettu huomioon ennakonpidätyksessä. Kunnallisvero vaihtelee 16,25- ja 21,00 prosentin välillä. Keskimäärin kunnallisvero on 18,98 prosenttia.

Kirkollisvero vaihtelee 1,00 ja 2,00 prosentin välillä. Kirkollisveroa maksavat evankelisuterilaisten ja ortodoksisten seurakuntien jäsenet.

Palkansaajan työeläkemaksu on 4,5 prosenttia palkkatulosta, mutta 53 vuotta täyttäneiltä peritään 5,7 prosentin työeläkemaksu. Työttömyysvakuutusmaksu on 0,40 prosenttia.

Maksut ovat vähennyskelpoisia tuloverotuksessa.

Palkansaajan sairaanhoitomaksu on 1,47 prosenttia kunnallisverotuksessa verotettavasta tulosta. Palkansaajalta peritään myös päivärahamaksua 0,93 prosenttia.

Eläkeläisen sairaanhoitomaksu on 1,64 prosenttia.

Perintö- ja lahjaveroasteikot

Perinnön ja lahjan saajat jaetaan kahteen veroluokkaan.

I luokkaan kuuluvat aviopuoliso, suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa oleva perillinen, aviopuolison suoraan alenevassa polvessa oleva perillinen. Avopuolisot rinnastetaan aviopuolisoihin, jos he ovat olleet aikaisemmin avioliitossa tai heillä on tai on ollut yhteinen lapsi. Avopuoliso perii kuolleen puolisonsa vain testamentin perusteella.

II luokkaan kuuluvat muut sukulaiset ja vieraat.

Perintöveroasteikko

	I luokka	I luokka	II luokka	II luokka
Verotettavan osuuden arvo, euroa	Vero alarajan kohdalla, euroa	Vero ylimenevästä osasta, %	Vero alarajan kohdalla, euroa	Vero ylimenevästä osasta, %
20 000–40 000	100	7	100	20
40 000–60 000	1500	10	4100	26
60 000–	3500	13	9300	32

Veronalaisesta perintöosuudesta saa vähentää:

- Puolisovähennyksen 60 000 euroa
- Alaikäisyysvähennyksen (alle 18-vuotias) 40 000 euroa

Lahjaveroasteikko

	I luokka	I luokka	II luokka	II luokka
Verotettavan osuuden arvo, euroa	Vero alarajan kohdalla, euroa	Vero ylimenevästä osasta, %	Vero alarajan kohdalla, euroa	Vero ylimenevästä osasta, %
4 000–17 000	100	7	100	20
17 000–50 000	1010	10	2700	26
50 000–	4310	13	11 280	32

(Lähteet: verohallinto, valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö)

Sanasto

Alijäämähyvitys

Ansiotulon verosta tehtävä vähennys, silloin kun pääomatuloista tehtävät vähennykset, esimerkiksi tulonhankkimismenot tai vähennyskelpoiset korkokulut ylittävät pääomatulot.

Arvo-osuus

Arvo-osuusjärjestelmään liitetty arvopaperi. Arvo-osuudet korvaavat painettuja arvopapereita, kuten osakekirjoja ja joukkovelkakirjoja.

Arvo-osuustili

Sijoittajan henkilökohtainen tili, jolle kirjataan hänen omistuksensa yhtiöittäin ja arvo-osuuslajeittain.

Emissio

Liikkeeseenlasku. Osakeanti tai joukkolainan myynti yleisölle.

Erityinen alijäämähyvitys

Jos vähennyskelpoisten vapaaehtoisten eläkevakuutusmaksujen tai ps-tilille siirrettyjen säästöjen määrä on suurempi kuin veronalaisten pääomatulojen määrä, vähennys tehdään ansiotuloista menevistä verosta.

ETA-alue

Euroopan talousalue, johon kuuluvat EU:n jäsenvaltiot sekä Islanti, Norja ja Liechtenstein.

Hankintameno

Myynti- eli luovutusvoiton verotuksessa myyntihinnasta tehtävä vähennys, joka käsittää esimerkiksi hankinta- eli ostohinnan, osto- ja myyntikulut sekä varainsiirtoveron.

Hankintameno-olettama

Omaisuuuden myynti- eli luovutusvoiton verotuksessa todellisen hankintameno- olettaman kanssa vaihtoehtoinen vähennys.

Joukkovelkakirjalaina

Yhteisön yleisöltä ottama laina, joka jakautuu useisiin joukkovelkakirjoihin. Joukkolaina.

Jäännösvero

Jälkikäteen maksettava vero, kun lopullisessa verotuksessa määrätty vero on suurempi kuin ennakkoperinnässä kannettu vero.

Korkotulon lähdevero

Kotimaasta saaduista esimerkiksi talletusten ja joukkovelkakirjojen koroista perittävä lopullinen vero.

Käypä hinta

Markkinahinta.

Legaatti

Erillistestamentti, jolla perittävä määrää jostakin tietystä omaisuudestaan taikka tietystä rahamäärästä jonkun hyväksi. Erityistestamentin saaja ei pelkästään erityistestamentin saajan asemassa ole kuolinpesän osakas.

Liikkeeseenlasku

Emissio. Osakeanti tai joukkolainan myynti yleisölle.

Listayhtiö

Yhtiö, jonka osakkeilla käydään kauppaa pörssissä.

Lunastushinta

Esimerkiksi sijoitusrahaston osuudesta sen omistajalle maksettava hinta.

Luovutusvoitto (tai -tappio)

Myyntivoitto (tai -tappio). Omaisuuden myyntihinnan ja todellisten hankintamenojen tai hankintameno-olettaman erotus.

Lähdevero

Tulon lähteellä tuotosta perittävä lopullinen vero, esimerkiksi ulkomaille maksetun tuoton vero.

Marginaalivero

Tulonlisästä menevä vero.

Merkintä

Osakkeiden ja joukkovelkakirjojen ostaminen liikkeeseenlaskun yhteydessä, sijoitusrahasto-osuuksien ostaminen.

Merkintähinta

Arvopaperista liikkeeseen laskettaessa perittävä hinta.

Merkintäoikeus

Osakkeeseen liittyvä oikeus hankkia yhtiön uusia osakkeita.

Myyntivoitto (tai -tappio)

Luovutusvoitto (tai -tappio). Omaisuuden myyntihinnan ja todellisten hankintamenojen tai hankintameno-olettaman erotus.

Optio

Sopimus, johon liittyy oikeus, mutta ei velvollisuutta ostaa tai myydä option kohde-etuus tiettyinä aikana ennalta sovittuun hintaan. Kohde-etuus voi olla esimerkiksi osake tai indeksi.

Optiolaina

Joukkovelkakirjalaina, johon liittyy osakkeiden merkintään oikeuttavia optiotodistuksia.

Optiotodistus

Osakkeen hankintaan määrätyin ehdoin ja määrättyinä aikana oikeuttava merkintäoikeus.

Osake

Osaomistus yhtiössä. Osake tuottaa muun muassa oikeuden yhtiön voitonjakoon, etuoikeuden uusmerkintään ja osallistumisoikeuden yhtiökokoukseen.

Osakeanti

Osakeyhtiön uusien osakkeiden liikkeeseenlasku tai yhtiön hallussaan olevien osakkeiden luovuttaminen osakkeenomistajille. Osakeanti voidaan myös suunnata jollekin muulle taholle kuin osakkeenomistajille. Osakeanti voi olla maksullinen tai maksuton.

Osaketalletus

Määräaikainen talletus, jonka tuotto riippuu määrättyjen osakkeiden kurssikehityksestä.

Osakkeen matemaattinen arvo

Yhtiön nettovarallisuus (varat - velat) jaettuna ulkona olevien osakkeiden lukumäärällä.

Osinko

Yhtiön osakkaalleen jakama voitto-osuus.

Preemio

Hintaero, lisähinta toiseen vertailukelpoiseen arvopaperiin, optiosta asettajalle maksettu hinta.

Progressio

Tulonlisästä menevän veron kasvu asteittain sitä enemmän mitä suuremmat tulot ovat.

Ps-säästöt

Ps-tilille siirretyt rahat, jotka sijoitetaan tililtä edelleen talletuksiin, osakkeisiin, rahasto-osuuksiin ja/tai korkosijoituksiin.

Ps-tili

Sidotun pitkäaikaisen eläkesäästämisen tili. Ps-tilille säästämistä tuetaan verohelpotuksin, mutta säästöt ja niiden tuotot verotetaan, kun niitä eläkeiässä nostetaan.

Puhdas ansiotulo

Ansiotulot, joista on vähennetty luonnolliset vähennykset eli työmatkakulut, ammattiyhdistyksen jäsenmaksut ja muut tulonhankkimiskulut.

Pääomatulo

Tulot sijoitetusta pääomasta, esimerkiksi osingot, vuokrat, sijoitusrahastojen tuotto-osuudet ja ulkomaiset korot.

Pörssiyhtiö

Listayhtiö. Yhtiö, jonka osakkeilla käydään kauppaa pörssissä.

Rahastoanti

Osakeanti, jossa osakkeenomistajat saavat uusia osakkeita maksutta.

Sijoitusrahasto

Osakkeista tai muista arvopapereista koostuva rahasto, jonka omistavat siihen sijoittaneet henkilöt ja yhteisöt.

Suomessa yleisesti verovelvollinen

Henkilö, joka on asunut verovuonna Suomessa. Henkilön katsotaan asuvan Suomessa, jos hänellä on täällä varsinainen asunto ja koti tai jos hän oleskelee täällä jatkuvasti yli kuuden kuukauden ajan. Suomen kansalainen on Suomessa yleisesti verovelvollinen muutettuaan ulkomaille vielä muuttovuoden ja kolme seuraavaa vuotta, ellei hän näytä, ettei hänellä ole enää olennaisia siteitä Suomeen.

Termiini

Sitoumus ostaa tai myydä kohde-etuus tiettyinä aikoina tiettyyn hintaan. Kohde-etuus voi olla esimerkiksi valuutta tai arvopaperi.

Tuotto-osuus

Sijoitusrahaston vuosittain voitostaan omistajilleen jakama tuotto.

Uusmerkintä

Maksullinen osakeanti.

Vaihtovelkakirja

Osakeyhtiön liikkeeseen laskema velkakirja, joka voidaan lainaehtojen mukaan vaihtaa osakkeisiin.

Varainsiirtovero

Kiinteistön ja arvopaperin vastikkeellisen luovutuksen yhteydessä valtiolle maksettava vero, joka on korvannut leimaveron. Kiinteistökaupassa vero on 4 % ja asunto-osakkeiden ja muiden pörssin ulkopuolisten osakekauppojen vero 1,6 %.

Warrantti

Arvopaperi, joka antaa oikeuden mutta ei velvollisuutta ostaa tai myydä kohde-etuus (osake/indeksi) listalleottoesitteen ehtoissa määriteltyyn hintaan ja aikaan tulevaisuudessa tai saamaan rahasuorituksen. Warrantti on option kaltainen, mutta pidempiaikainen. Warrantin voimassaoloaikana sillä voi käydä kauppaa pörssissä kuten osakkeilla.

Veroasteikko

Valtion tuloverotuksen tai perintö- ja lahjaverotuksen progressiivinen asteikko.

Verokanta

Veron prosenttiosuus verotettavasta tulosta.

Verotusarvo

Omaisuuskohteelle verovuonna arvostamislaisissa määrätty arvo.

Voitto-osuus

Tuotto-osuus. Sijoitusrahaston vuosittain voitostaan omistajilleen jakama tuotto.

Ylikurssi

Nimellisarvon ylittävä osa joukkolainan hinnasta.

Ylimyynti

Lyhyeksi myynti, shorttaus (englanniksi short selling). Arvopapereiden myynti, vaikka ei omistakaan niitä. Tavoitteena on hyötyä kurssien laskusta. Myyjä lainaa arvopaperit myyntihetkellä välittäjältä tai toiselta sijoittajalta. Jos sijoittaja pystyy ostamaan arvopaperit alentuneeseen hintaan, hän voittaa. Jos hinta nousee, hän häviää.

Tämä opas on pyritty laatimaan kirjoittamishetkellä voimassa olleiden lakien ja säännösten mukaisesti. Toimitustyössä on noudatettu huolellisuutta. Suomen Pörssiäätio ei kuitenkaan vastaa oppaan perusteella tehdyistä sijoituspäätöksistä.

Sijoittajan vero-opas

Miten korkoja ja osinkoja verotetaan?
Miten paljon myyntivoitosta menee veroa?
Mitä lahjoituksissa pitää ottaa huomioon?

Sijoittajan vero-opas esittelee tavallisimmat
pääomatulojen verot käytännön esimerkkien avulla.

**PÖRSSISÄÄTIÖ
BÖRSSTIFTELSEN**